

Ohjauksen koulutus-
ja tutkimusyksikkö

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717

Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos

TIIVISTELMÄ

Puukka, Helena

Ohjausjärjestelmän kehittäminen Keuruun lukiossa. Opettajien ja lukiolaisten näkemyksiä ohjauksesta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjausalan koulutus- ja tutkimusyksikkö. 2007, 43 s.

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä.

ISSN 1796-4717

Keuruun lukion opinto-ohjauksen tarkastelu ja uudelleen organisointi on tullut tarpeelliseksi, kun toisen asteen koulutuksessa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Toisen asteen koulutuksen kehittäminen on nostettu seudun strategiseksi kysymykseksi. Tämä tarkoittaa oppilaitosten välisen yhteistyön kehittämistä entistä tiiviimmäksi, ja uusien koulutuspilottien käynnistämistä. Opinto-ohjaukselle muutokset ja kehittäminen asettaa luonnollisesti mittavia haasteita. Kehittämisen mukanaan tuomiin haasteisiin vastaaminen edellyttää sitä, että opinto-ohjauksen perusta oppilaitoksessa on kunnossa. Tärkeää on, että henkilöstöllä on yhtenevä käsitys ohjauksen tehtävistä ja vastuista ja opiskelijoilla riittävästi tietoa kaikista niistä ohjausmuodoista, joihin heillä lukiolaisina on oikeus.

Kehittämishankkeessani selvitin Keuruun lukion opinto-ohjauksen nykytilaa kartoittamalla opettajien tämänhetkisiä käsityksiä ohjauksesta ja siihen liittyvästä tehtäväjaosta sekä lukiolaisten käsityksiä muun muassa opinto-ohjauksen toimivuudesta ja ohjauksen tarpeesta. Kyselyaineistosta sain runsaasti ideoita opinto-ohjauksen organisoimiseksi ja kehittämiseksi. Opettajien näkemysten perusteella eniten kehittämistä vaativat opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajien välinen yhteistyö, opinto-ohjauksen koordinointi, suunnittelu ja kehittäminen sekä Keuruun lukion markkinointi. Lukiolaisten vastauksista saa sen kuvan, että tarve henkilökohtaiseen ohjaukseen on suuri ja opinto-ohjaus henkilöityy nimenomaan opinto-ohjaajaan. Opinto-ohjauksen kokonaissuunnittelu, luokkatuntien lisääminen ja niiden sisällöllinen suunnittelu opiskelijoiden ilmaisemien toiveiden mukaisesti voisi osaltaan auttaa ohjaustarpeisiin vastaamisessa. Pelkkä henkilökohtaisen ohjauksen lisääminen ei voi olla vastaus tähän akuuttiin kysymykseen, vaan on tarkasteltava lukion opinto-ohjauksen kokonaisuuden organisointia.

Asiasanat: Opinto-ohjaus, toisen asteen koulutus, opinto-ohjauksen kehittäminen, seudullinen kehittäminen, ohjauksen tehtäväjako, ohjausvastuut, ohjauksen organisointi, holistinen ohjausmalli.

ABSTRACT

Puukka, Helena

The development of guidance and counselling system in Keuruu upper secondary school. Perceptions of teachers and students about school counselling. Jyväskylä. University on Jyväskylä. Department of Teacher Education. Guidance & Counselling Education and Research Unit. 2007. 43 pp.

Guidance & Counselling Development Projects and Practices.

ISSN 1796-4717

There are needs to re-organise the guidance and counselling system in Keuruu upper secondary school. These demands on counselling are due to the significant changes in the education system in Keuruu. Developing the education system has been taken as a strategic issue in the region. This means closer co-operation between upper secondary school and vocational training. It might even mean starting new pilot programs in training. Naturally these changes and improvements mean big challenges for school counselling. To respond to these needs guidance and counselling services have to be observed and planned effectively. It is necessary to evaluate how counselling is organized and how the tasks, duties and responsibilities are determined in the organization. It is also necessary for the students to be aware of the guidance and counselling services available for them.

In this project I wanted to study the state of school counselling and related tasks and responsibilities based on teachers' responses. I also wanted to understand what students think about school counselling in Keuruu upper secondary school. I developed a questionnaire for both groups, and among other things I received a lot of ideas on how to re-organise and develop the school counselling in our school. According to teachers the main things that need developing are co-operation between the school counsellor and group tutoring teachers, co-ordinating, planning and developing of guidance and counselling system, and marketing of Keuruu upper secondary school. The students are quite satisfied with the guidance but they would like to receive more personal guidance than they nowadays do. The students personify the guidance and counselling on the counsellor and often experience that there is no counselling available. The planning of guidance and counselling as a shared responsibility might help the situation and meet the students' needs better than nowadays. In addition, according to the students, better planning and increase of lessons and group tutoring are the things we have to pay attention to. The answer is not only to increase the personal guidance but also to organise the guidance and counselling system together with the teachers.

Keywords: Counselling, upper secondary school, the developing of counselling, regional development, tasks in counselling, responsibilities in counselling, organising the counselling, holistic counselling.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN KEURUULLA	6
3	OHJAUKSELLISET HAASTEET TOISEN ASTEEN OPPILAITOSTEN YHTEISTYÖSSÄ KEURUULLA	8
4	MITÄ OHJAUS ON?	10
	4.1 Moniammatillinen yhteistyö.....	10
	4.2 Lainsäädäntö ja opetussuunnitelman perusteet	11
	4.3 Ohjaus Keuruun lukiossa.....	12
5	KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN KEURUUN LUKIOSSA	14
	5.1 Hankkeen tavoitteet.....	14
	5.2 Hankkeen työprosessin kuvaus ja aineiston keruu.....	14
	5.3 Toimintaympäristön ja kohdejoukon kuvaus	15
6	OPETTAJIEN NÄKEMYKSIÄ OHJAUKSESTA	16
	6.1 Opinto-ohjaajan tärkeimmät tehtävät.....	16
	6.2 Aineenopettajan ohjaukseen liittyvät tärkeimmät tehtävät	18
	6.3 Oppilastutorin tärkeimmät tehtävät.....	19
	6.4 Ryhmänohjaajan tärkeimmät tehtävät.....	19
	6.5 Ryhmänohjaajien kokemuksia ohjauksesta	21
7	OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA OHJAUKSESTA.....	23
	7.1 Ystävät, vanhemmat ja opinto-ohjaaja.....	23
	7.2 Koettu ohjaustarve	24
	7.3 Henkilökohtaisen ohjauksen tarve	25
	7.4 Ohjaustoiminnan arviointia.....	26
	7.5 Opiskelijoiden ohjaustyytyväisyys	27
	7.6 Ohjauksen sisällöt ja käsittelytavat	27
	7.6.1 Opinto-ohjaukseen toivottuja sisältöjä	27
	7.6.2 Toiveita käsittelytavoista.....	28
	7.6.3 Jatko-opintoihin liittyvä ohjaus	29
	7.6.4 Ohjauksen saatavuus	30
	7.6.5 TET-kurssin kehittäminen	30
8	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	33
	LÄHTEET	35
	Liitteet 1-3	

1 JOHDANTO

Kehittämishankkeeni liittyy toisen asteen koulutuksen kehittämiseen Keuruulla. Koulutuksen kehittäminen on noussut seudun strategiseksi kysymykseksi. Toisen asteen koulutusta on viime vuodet kehitetty määrätietoisesti ja samassa yhteydessä opinto-ohjauksen merkitys on entisestään korostunut. Koulutusrakenteissa tapahtuneiden muutosten vuoksi opinto-ohjauksen roolin ja resurssien uudelleenmäärittely on tullut ajankohtaiseksi.

Olen aikaisemmissa opinnoissani Jyväskylän ammattikorkeakoulun Ohjauksen ammatillisissa erikoistumisopinnoissa tehnyt kehittämishankkeen yhdessä Jyväskylän aikuisopiston Keuruun yksikön opinto-ohjaajan kanssa. Tuolloin selvitimme Keuruun toisen asteen oppilaitosten yhteistyön ohjauksellisia haasteita tekemällä tiiviistä yhteistyötä oppilaitosten johdon kanssa. Löysimme tiettyjä haasteita, jotka perustuivat oppilaitosten johdon ja opinto-ohjaajien henkilökohtaisiin näkemyksiin ja kokemuksiin. Yhtenä haasteena pidettiin toisen asteen opiskelijoiden ohjaukseen panostamista. Aiemmin myös opiskelijoiden edustajat olivat ilmaisseet toiveensa saada lisää opinto-ohjauksen resurssia lukioon.

Jyväskylän yliopiston opinto-ohjaajakoulutuksen kehittämishankkeessa halusin jatkaa edellisen yhteistyöhankkeen aloittamaa työtä menemällä nyt ”ruohonjuuritasolle”. Lähtökohtana ohjauksen toteuttamisessa on luonnollisesti lukion ohjaustoimintaa määräävä lainsäädäntö ja opetussuunnitelman perusteet. Kehittämishankkeessani tarkastelen holistisen ohjausmallin toteutumista ja toiminnan kehittämisen mahdollisuuksia Keuruun lukiossa. Nojaan kehittämishankkeessa kansallisiin ohjauksen arviointitutkimuksiin ja selvitän opiskelijoiden ja opettajien kyselyaineiston keinoin ohjauksen toteutumista ja kehittämiskohteita Keuruun lukiossa.

Olen opinto-ohjaajakoulutukseni ajan työskennellyt päätoimisena oppilaanohjauksen lehtorina Keuruun yläasteella ja lukiossa. Olen vasta ohjaajaurani alussa – koulutuksen päättyessä ja kelpoisuuden täytyessä päättyy toinen lukuvuoteni opinto-ohjaajana. Tässä työni perehtymisvaiheessa olen kaivannut ohjauksen syvempää näkemystä. Tästä syystä halusin selvittää oppilaitostasolla, mitä Keuruun lukion opiskelijat ja opettajat ajattelevat opinto-ohjauksesta. Haluan olla mukana kehittämässä Keuruun lukion ohjausjärjestelmää vastaamaan toisen asteen yhteistyön asettamiin haasteisiin, mutta mielestäni kehittämistä ei voi tuloksellisesti tehdä, mikäli opettajien ja opiskelijoiden näkemykset eivät ole sitä osaltaan ohjaamassa.

2 TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN KEURUULLA

Keuruulla on kehitetty toisen asteen oppilaitosten välistä yhteistyötä liki kymmenen vuotta ESR-hankkeiden tuella. Vuosina 2000-2003 Keuruun nuori oppi – projekti (KNOPPI) rakensi oppilaitosverkostoa ja muun muassa yhteistoiminnan kurssitarjotinta. KNOPPIa seurasi Keuruun koulutusmalli – hanke (KNALLI), joka päättyy kuluvan vuoden kesäkuussa. Koulutusyhteistyön lisäksi myös yrittäjyyden edistäminen on ollut vahvasti mukana molemmissa hankkeissa. Koulutusyhteistyötä on haluttu kehittää, koska monet keuruulaiset nuoret ovat kokeneet paikkakunnan koulutusmahdollisuudet puutteellisiksi ja siksi lähteneet paikkakunnalta jo yläasteen jälkeen. Samanaikaisesti, kun nuoret ovat lähteneet muualle, seudun yritys-elämä on kärsinyt työvoimapulasta. (KNOPPI-projektin loppuraportti 2004, KNALLI-hankkeen hankesuunnitelma 2003).

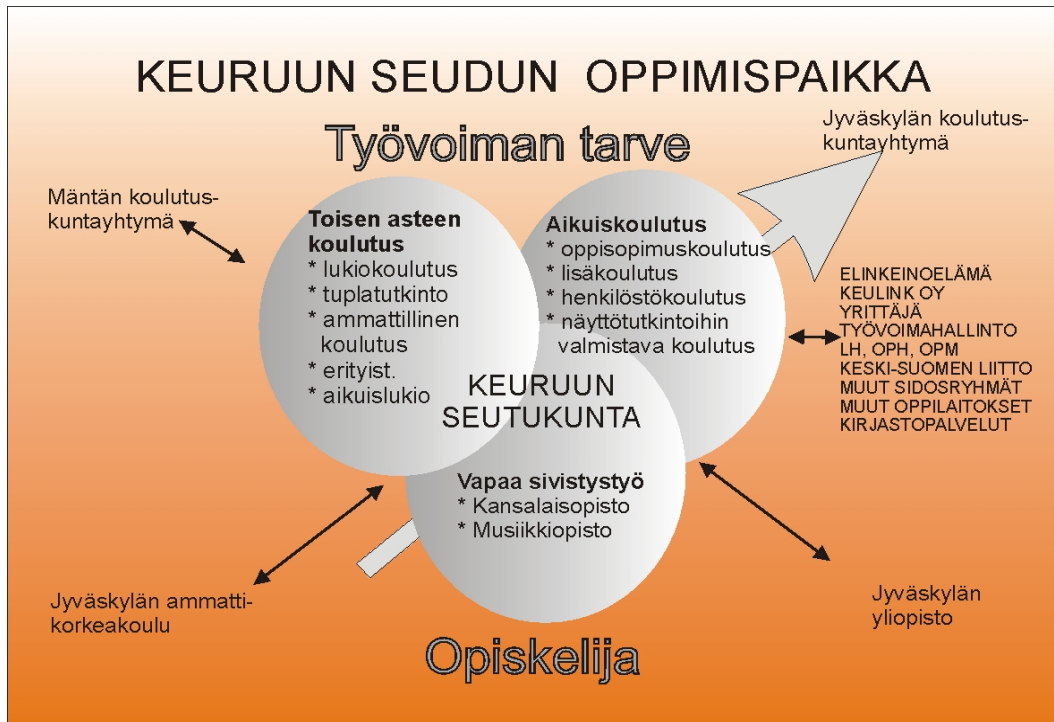
Seudulliset strategiat tai kehittämishankkeet eivät voi nojautua vain yhteen oppilaitokseen osaamisen tuottajana, vaan alueen koko koulutusta on tarkasteltava kokonaisuutena. Tästä seuraa oppilaitosten seudullinen yhteistoiminta. (Numminen 2004.) Keuruulla tehdyn kehittämistyön tavoitteena on ollut paitsi koulutuksen uudistaminen vastaamaan paremmin nuorten odotuksia ja elinkeinoelämän tarpeita, myös nuorten kiinnostuksen lisääminen omaa paikkakuntaa, sen työllistymismahdollisuuksia ja yrittäjyyttä kohtaan. Nuorten koulutusmahdollisuuksien monipuolistaminen edellyttää toimivaa paikallistason yhteistyötä, jossa oppilaitokset avaavat portteja toisiinsa oppilaitoksiin ja elinkeinoelämään rohkeasti. Keuruun opiskelupaikat on nostettu kaupungin strategiseksi kehittämiskohteeksi, koska monipuoliset koulutusmahdollisuudet lisäävät paikkakunnan vetovoimaisuutta ja elinvoimaisuutta, eivät ainoastaan työ- ja asuinpaikat. Nummisen (2004) mukaan keskiöön on nostettava kolme ennakkoehdotusta, kun osaamista tarkastellaan seudun strategisena kysymyksenä. Nämä ennakkoehdot ovat:

- 1) oppilaitosten on perehdyttävä alue- tai seutu-strategioihin
- 2) oppilaitosten on toimittava verkostona
- 3) katse on luotava tulevaisuuteen.

Keuruun koulutustoimiala on siis aktiivisesti osallistunut ESR –hanketoimintaan ja saanut aikaan elinkeinoelämää palvelevaa ja yrittäjyyttä edistävää koulutusyhteistyötä, mutta siellä on tehty myös rakenteellisia muutoksia. Uusia yhteistyökuvioita ja toimintamalleja on otettu käyttöön, kun on järjestetty toisen asteen koulutusta ja kehitetty elinkeinoelämää ja Keuruun seutukuntaa. Esimerkiksi toisen asteen koulutusjohtajan virka 1.8.2006 alkaen on merkittävä uudistus, jonka tavoitteena on toisen asteen koulutuksen kehittäminen edelleen. Koulutusjohtajan alaisuudessa toimivat niin nuorten ammatillinen koulutus kuin lukiokoulutuskin. Uusi avaus on huomattava, sillä ammatillisten oppilaitosten ja lukion yhteistyön kehittäminen on monilla alueilla vasta alussa. (Nykänen et al. 2007.)

Uudistuksilla rakennetaan yleissivistävän, lukio- ja ammatillisen peruskoulutuksen, aikuiskoulutuksen, vapaan sivistystyön, korkeakouluopetuksen, työvoimahallinnon sekä seudullisen elinkeinoelämän välistä yhteistyötä entistä toimivammaksi. Lukioiden ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten yhteistyötä aiotaan jatkossa lisätä erityisesti yhteisen opintotarjonnan, yhteisten opinto-ohjelmien sekä alueellisen koulustarjonnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Rakenteellisilla muutoksilla tavoitellaan opiskelijoiden nykyistä monipuolisempien opinpolkujen löytämistä ja paikkakuntalähtöisiä väyliä ammattiin tai jatko-opintoihin yksilöllisten

opetussuunnitelmien avulla. Koulutuksen järjestäjiä kannustetaan alueellisen koulustarjonnan suunnitteluun yhteistyössä ammatillisten ja muiden oppilaitosten kanssa ja verkko-opetuksen käytön laajentamiseen. Näillä ratkaisulla rakennetaan Keuruun seudun oppimispaiikka (KUVIO 1). (Toisen asteen koulutuksen kehittämissuunnitelma vuoteen 2010).

KUVIO 1 Keuruun seudun oppimispaiikka.

Pienellä paikkakunnalla opiskelupaikkojen kehittäminen on tarkoittanut toisaalta myös rationalisointia. Keuruulla on pitkään toiminut kaksi lukiota, mutta hiljattain on tehty päätös Haapamäen yhteiskoulun lukion lakkauttamisesta 1.8.2007 lukien. Lukiokoulutuksen lisäksi paikkakunnalla on tarjolla myös ammatillista koulutusta Jyväskylän aikuisopiston Keuruun yksikössä. Paikalliset nuoret eivät ole mieltäneet aikuisopistoa toisen asteen koulutuspaikaksi sen nimen takia ja siksi edelleen mielellään hakeutuvat muualle toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. Keuruun yksikössä on tarjolla nuorisosaasteen ammatillista koulutusta sosiaali- ja terveystieteiden (lähihoitaja), tekniikan alalla (levyseppä-hitsaaja) ja tietotekniikassa (datanomi). Oman paikkakunnan koulutusmahdollisuuksien kehittämisen ohella seudulla tarvitaan avointa suhtautumista ja toimivaa koulutusyhteistyötä myös muita koulutuksen järjestäjiä kohtaan. Keuruun näkökulmasta luontevimmat yhteistyötahot ovat Mänttä ja Jyväskylä. (Seudullinen osaamisohjelma 2010. Keuruun seutu.)

Kehittämishankkeiden avulla on jo rakennettu lukioiden ja ammatillisen koulutuksen välistä yhteistyötä esimerkiksi käynnistämällä oppilaitosten väliset vaihtojaksot ja kahden tutkinnon yhdistämismahdollisuudet. Odotettavissa on, että nuorten kiinnostus uusien mahdollisuuksien kohtaan lisääntyy ja opinpolut henkilökohtaistuvat. Tämä asettaa luonnollisesti suuria haasteita opinto-ohjaukselle.

3 OHJAUKSELLISET HAASTEET TOISEN ASTEEN OPPILAITOSTEN YHTEISTYÖSSÄ KEURUULLA

Nykäsen ym. (2007, 119) mukaan toisen asteen koulutuksen kehittämisestä ja opiskelijoiden tarpeista lähtevät ohjaushaasteet lisääntyvät. Avoimet koulutusväylät ja elinkeinoelämän kytkeytyminen koulutukseen lisäävät entisestään ohjauksen tarvetta. Koulutusrakenteiden muutosten vuoksi Keuruun toisen asteen koulutuksessa on ohjauksellisia haasteita paljon:

- Toisen asteen oppilaitosten ohjauksen organisointi
 - Oppilaan-/opinto-ohjaajien toimenkuvien määrittely
 - Keuruun seudun opinto-ohjaajien yhteistyön kehittäminen
 - Verkko-ohjauksen käyttöönotto
 - Avoin ja aktiivinen tiedottaminen eri koulutusvaihtoehdoista ja yhteistyömalleista
 - Toisen asteen opiskelijoiden ohjaukseen panostaminen
 - Erityisoppilaiden ohjaukseen panostaminen
 - Ammatteihin ja työelämään tutustumisen kehittäminen lukiolla
- (Puukka ja Yrjänä-Toivanen, 2006)

Edellä mainittuja asioita olemme vieneet jo jonkin verran eteenpäin kuluneen lukuvuoden aikana. *Keuruun seudun opinto-ohjaajien yhteistyön kehittämiseksi* aloitimme opinto-ohjaajien palaverit ("KeuMuOpot"). Tapaamisiin ovat osallistuneet Jyväskylän aikuisopiston Keuruun yksikön opinto-ohjaaja, Multian yläkoulun oppilaanohjaaja, Haapamäen yhteiskoulun oppilaanohjaaja sekä oppilaanohjaajat (2) Keuruun yläasteelta ja lukiosta. Tavoitteenamme oli tavata kerran kuukaudessa. Käytännössä tapaamisia on ollut harvemmin. Olemme kokeneet tapaamiset tärkeiksi, mutta yhteisten tapaamisaikojen löytäminen ja siten säännöllisten tapaamisten juurruttaminen arkeen on ollut hankalaa. Yhteisillä tapaamisilla pyrimme rakentamaan yhteistyötä luonnolliseksi työskentelytavaksi, mikä osaltaan helpottaisi ennaltaehkäisemään aiemmin todettuja nivelvaiheen ohjauksessa ilmenneitä tiedonkulun ongelmia.

Keuruun yläasteella ja lukiossa on otettu käyttöön *verkko-ohjausta*. Vastaus akuuttiin tarpeeseen löytyi, kun elokuussa 2006 aloittanut uusi oppilaanohjaaja toi aiemmin tekemänsä www-sivuston Keuruulle. Verkko-ohjauksella tavoitellaan opinto-ohjauksen resurssin vapauttamista muuhun ohjaukseen, kun tietyt opiskelijoiden kannalta tärkeät tiedot löytyvät koulun kotisivulta. Verkko-ohjausta kehitetään edelleen ja opiskelijoille tiedottamiseen panostetaan.

Toisen asteen opiskelijoiden ohjaukseen panostaminen liittyy osin myös *opinto-ohjaajien toimenkuvien määrittelyyn*. Kuluneen lukuvuoden aikana on tehty alustavaa määrittelyä, suunnittelua ja muutoksia toimenkuvissa. Perinteisesti molemmat Keuruun yläasteen oppilaanohjauksen lehtorit ovat työskennelleet pääasiallisesti yläasteen puolella ja lukion ohjauksen vastuista on ollut kirjoittamaton sopimus. Tosiasia on, että toisen asteen koulutuksen kentällä tapahtuvat muutokset ja nopeatempoinen kehittäminen edellyttävät onnistuakseen sitä, että opinto-ohjaajalla on riittävästi aikaa ohjata erilaisia opinpolkuja, kuten opiskelijoiden vaihtojaksoja muissa oppilaitoksissa tai kahden tutkinnon suorittajia. Tähän asti peruskoululaisten ohjaus on vienyt valtaosan oppilaanohjaajien työajasta. Lukiolaiset ovat jo aiemmin reagoineet asiaan ja ilmaisseet

toiveensa lukiopuolen opinto-ohjausresurssin lisäämisestä (Keuruun kaupungin nuorisopoliittisen ohjelman 2001 päivitys 2005 ja kehittämiskohteet 2006-2009.)

Erityisoppilaiden ohjaukseen panostaminen alkoi jo kuluvan vuoden alusta, kun Keuruu sai ylimääräisen resurssin vuodeksi 2007 opinto-ohjaaja-erityisopettajan palkkaamiseksi. Toimen haltijan tehtävänä on vastata ammatillisen puolen opinto-ohjauksesta, syrjäytymisuhan alla olevien nuorten ohjauksesta sekä mahdollisuuksien mukaan vastata myös lukiopuolen erityisopetuksen tarpeisiin. Resurssi saatiin Sosiaali- ja terveysministeriön, Valtakunnallisen työpajayhdistyksen, Opekon ja Sosiaalikehitys Oy:n yhdessä hallinnoiman ESR-hankkeen Onnistuvat opit kautta. Pilottivuoden jälkeen selvitetään mahdollisuudet toiminnan vakinaistamiseksi.

Ammatteihin ja työelämään tutustumisen kehittäminen lukiolla on selkeä haaste. Tästä syystä otin sen yhdeksi tarkastelukohteeksi kehittämishankkeessani. Nykyisin lukiolaisilla on mahdollisuus valita TET-kurssi osaksi opintojaan. Lukiolaiset valitsevat kurssia vähän ja kurssin valinneet liittävät sen yleensä omaan kesätyöhönsä.

Edellä mainitut kehittämiskohteet nousivat esiin lähinnä siten, että toimme omiin pohdintoihimme, asiantuntijahaastatteluihin ja lähdekirjallisuuteen pohjaavia kysymyksiä Keuruun toisen asteen johtoryhmän käsittelyyn. (Puukka ja Yrjänä-Toivanen, 2006).

Keväällä 2006 keskustelimme siitä, että koulutusrakenteiden muuttuessa nousee esiin tarve Keuruun toisen asteen oppilaitosten yhteisen opinto-ohjaussuunnitelman laatimiselle. Haluan olla mukana yhteisen suunnitelman tekemisessä, mutta voidakseni osallistua siihen täysipainoisesti, minun on ensin tunnettava Keuruun lukion ohjausjärjestelmä riittävän hyvin. Tästä syystä haluan kehittämishankkeessani selvittää, mitkä ovat lukion opettajien ja opiskelijoiden näkemykset lukion opinto-ohjauksen tämän hetkisestä tilasta.

4 MITÄ OHJAUS ON?

4.1 Moniammatillinen yhteistyö

Ohjaus-käsitteellä on monia merkityksiä ja sen täsmällinen määrittely on vaikeaa. Käsitteen määrittelyä hankaloittaa ensinnäkin se, että eri aikoina ohjauksesta on käytetty erilaisia määritelmiä, kuten informointi, neuvojen antaminen, neuvonta, ohjaus, tutorointi ja toiseksi se, että eri oppilaitoksissa järjestettävästä ohjauksesta käytetään kouluasteen mukaan erilaisia termejä. Yleisesti oppilaitoksissa tapahtuva opinto-ohjaus määritellään opiskelijoille suunnatuksi ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalveluksi, jossa tehtävänä on yksilön opintojen ohjaaminen siten, että ura- ja elämänsuunnittelun päätökset tulisivat toteutetuksi. (Kasurinen 2004; Lairio ja Puukari 1999; Lehtinen 1996.)

Ohjauksen ydintehtävinä pidetään opiskelijan henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen tukemista, opiskelutaitojen kehittymisen ja opiskelun kulun edistämistä sekä ammatillisen suuntautumisen selkiytymisen tukemista. Ohjausta määriteltäessä korostetaan sen prosessinomaista luonnetta. (Numminen et al. 2002; Merimaa 2002; Merimaa 2004.) Opinto-ohjaussuunnitelmissa käytetäänkin usein suunnitelman rakenteen pohjana ns. holistista ohjausmallia, jossa ohjaustoiminta jaetaan edellä mainittuihin sektoreihin.

Holistisen ohjausmallin lähtökohtana on, että organisaation eri asiantuntijat toteuttavat ohjausta yhdessä. Ohjaus oppilaitoksessa toteutettavana palvelujärjestelmänä edellyttää koko henkilöstön yhteistyötä. Ohjausta tarkastellaankin jaettuna asiantuntijuutena, moniammatillisena osaamisena ja verkostomaisena toimintana. (Kasurinen 2004; Nummenmaa 2004). ”*Ohjauksen moniammatillinen asiantuntijuus ja osaaminen voidaan määritellä sellaiseksi työyhteisön yhteisesti jakamaksi toimintakulttuuriksi, jossa yhteisön erilainen osaaminen otetaan integroidusti käyttöön koulun/oppilaitoksen arjessa oppilaiden/opiskelijoiden kasvatuksen, opetuksen ja elämänsuunnittelun tukemisessa.*” (Nummenmaa 2004, 117) Työnjakokysymykset nousevat luonnollisesti tärkeään asemaan, kun tehdään yhteistyötä. Moniammatillisesta työnjaosta sopiminen on olennainen osa ohjausjärjestelyjen suunnittelua. (Nykänen et al. 2007.)

Nummenmaan (2004) mukaan koulutusorganisaatioiden arjessa moniammatillisuus ilmenee sekä sisäisenä että ulkoisena toimintana. Sisäinen moniammatillisuus tarkoittaa työyhteisössä eri ammattiryhmien yhteistä jaettua ammatillista toimintaa koulun perustehtävien tai yhteisen tavoitteen toteuttamiseksi tai kysymyksen tai ongelman ratkaisemiseksi. Ulkoinen moniammatillisuus voidaan ymmärtää suppeammin, jolloin se voi tarkoittaa esimerkiksi koulun asiantuntijoiden yhteistyötä muissa organisaatioissa työskentelevien ammattilaisten kanssa tai laajemmin, jolloin se voi olla uusien toimintamallien etsimistä, yhteistä suunnittelua ja osaamisen kehittämistä yli hallintorajojen.

Oppilaitoksen henkilöstön lisäksi myös opinnoissaan jo edenneet opiskelijat ovat arvokas ohjausresurssi. Vertaistutorointi eli tutorointi onkin monissa oppilaitoksissa sisällytetty oppilaitoksen kokonaisvaltaiseen ohjausjärjestelmään. Ohjattavan kanssa samaa kulttuuria edustava vertainen ohjaaja on omiaan opastamaan uusia opiskelijoita esimerkiksi opintoihin liittyvien valintojen ja opinto-ohjelmien tekemisessä. Tutorit ovat myös tervetullut näkökulma otettavaksi huomioon toiminnan suunnittelussa ja oppilaitoksen arjen arvioinnissa. (Lehtinen ja Jokinen 1996; Numminen et al 2002).

4.2 Lainsäädäntö ja opetussuunnitelman perusteet

Lait, asetukset ja opetussuunnitelman perusteet määrittävät lukion opinto-ohjausta. Lukiolain (629/98) 7§:n ja 10§:n mukaan opiskelijalle tulee antaa opinto-ohjausta ja opiskelijalla on oikeus saada sitä. Opinto-ohjaus määritellään tarkemmin Lukioasetuksessa (810/98). Opinto-ohjauksesta tarjotaan yksi pakollinen kurssi ja mahdollisuus valita yksi syventävä kurssi. Lukioasetuksen 2§ laajentaa opinto-ohjausta määräämällä, että opiskelijalle annetaan lisäksi henkilökohtaista ja muuta tarpeellista ohjausta. Opetussuunnitelma puolestaan määrää opinto-ohjauksesta lainsäädäntöä tarkemmin.

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet (2003) määrittää opinto-ohjauksen tehtäviä seuraavasti: *”Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalla on riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään.”* Ohjaus koko lukiokoulutuksen ajan kestävä ja jatkumona korostuu edelleen. Opiskelun ajan nuorta ohjataan itsenäisyyteen ja vastuullisuuteen opiskeluissaan, ongelmanratkaisukykyä kehittämiseen opiskeluun liittyen sekä sellaisten perustietojen ja -taitojen hankintaan, joiden avulla jatko-opintojen suunnittelu ja ammatillisen suuntautumisen pohdinta ovat mahdollisia. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy opiskelemaan täysipainoisesti koko lukion ajan, kykenee kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan sekä löytämään omat yksilölliset oppimisen tapansa ja vahvuutensa opiskelijana. Ohjaustoiminnan tärkeitä osia ovat myös opiskelijan tukeminen elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa, tutustuminen työ- ja elinkeinoelämään, yrittäjyyteen, eri ammatteihin sekä opiskeluun muissa oppilaitoksissa ja saattaminen ulkomailla opiskelemista ja työskentelemistä koskevan tiedon jäljille.

Lukiossa tarjottavan kurssimuotoisen, henkilökohtaisen ja pienryhmäohjauksen lisäksi opiskelijaa ohjataan myös käyttämään hyväksi tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia jatko-opintoihin ja ammatinvalintaan liittyvien ratkaisujen tukena. Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea ja auttaa erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita myös opintoihin liittyvissä käytännön kysymyksissä. (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003.)

Lukion opetussuunnitelman perusteissa (2003) todetaan ohjauksen järjestämisen työnjaosta, että ohjaustoimintaan tulee kaikkien koulun opettaja- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvien osallistua. Opinto-ohjaajalla on oltava päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opettajan tehtävänä on ohjata opiskelijaa opettamansa oppiaineen opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan. Opiskelijaa tulee ohjata suunnittelemaan oma henkilökohtainen opiskelusuunnitelmansa ja seuraamaan sen toteutumista. Opiskelijan tulee saada opinto-ohjausta opiskelun tueksi ja valintojen tekemiseksi siten, että hän pystyy suunnittelemaan lukio-opintojensa sisällön ja rakenteen omien voimavarojensa mukaisesti.

Opetussuunnitelmaan on siis laadittava kuvaus ohjaukseen osallistuvien tehtävistä ja työnjaosta. Opiskelijan on tärkeää olla tietoinen siitä, miten hän voi saada tukea ohjaustoimintaan osallistuvilta henkilöiltä ja mitkä ovat näiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa. Opetussuunnitelmasta on käytävä ilmi myös eri tahojen kanssa tehtävä yhteistyö. Tällä tarkoitetaan paitsi yhteistoiminnan puitteiden määrittelyä eri asiantuntijoiden ja koulun ulkopuolisten tahojen kanssa ja yhteistyötä opiskelijoiden huoltajien, mutta myös sitä, miten opinto-ohjausta koskeva yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa on järjestetty. (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003.)

4.3 Ohjaus Keuruun lukiossa

Nuorille tarkoitettu lukiokoulutuksen uusi opetussuunnitelma otettiin Keuruun kaupungissa käyttöön 1.8.2005. Tällä hetkellä lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijat noudattavat uutta opetussuunnitelmaa ja kolmannen vuoden opiskelijat etenevät vanhan opetussuunnitelman mukaisesti. Uusi opetussuunnitelma painottaa valtakunnan tason perusteiden mukaisesti opiskelijan ohjausta ja tukemista. Keuruun lukiossa ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijaa kaikissa opiskeluun liittyvissä tilanteissa. Tärkeänä pidetään riittävää opastusta kurssivalinnoissa ennen lukio-opintojen alkua, opintojen jatkuvaa seuranta ja tukea lukio-opintojen aikana ja niiden loppuvaiheessa, tuleviin jatko-opintoihin ohjausta ja niistä sekä hakumenettelyistä tiedottamista. Muutkin lukion opetussuunnitelman perusteissa mainitut kohdat on kirjattu Keuruun lukion opetussuunnitelmaan. Otan tässä yhteydessä tarkemmin esille sen, kuinka työnjako kuvataan. Keuruun lukiossa ohjaustoiminnan työnjako on määritelty Keuruun lukion opetussuunnitelmassa (taulukko 1)

TAULUKKO 1. Ohjaustoiminnan työnjako Keuruun lukion opetussuunnitelman mukaan.

Rehtori	- vastaa koulun toiminnasta ja luo riittävät edellytykset ohjaustoiminnan onnistumiselle, - koordinoi tiedottamista, - laatii kurssitarjottimen, - hyväksyy muualla suoritettut opinnot.
Opinto-ohjaaja	- huolehtii opinto-ohjauksen koordinoinnista lukiossa, - huolehtii pääsääntöisesti lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelun ja kurssivalintojen ohjauksesta sekä ammatilliseen suuntautumiseen ja jatko-opintoihin ohjaamisesta, - toimii yhteistyössä yläasteen ja muiden yhteistyökumppaneiden (mm. työvoimatoimisto, yritykset, muut oppilaitokset) kanssa ja huolehtii tiedonkulusta näiden välillä
Ryhmäohjaaja	- ohjaa ryhmänsä opiskelijoita käytännön asioissa, - seuraa opintojen etenemistä ja poissaoloja, - huolehtii tiedonkulusta ryhmälleen, - pitää yhteyttä huoltajiin tarvittaessa, - toimii yhteistyössä muiden opiskelijoiden ohjaukseen osallistuvien kanssa
Aineenopettaja	- ohjaa oman aineensa opiskelussa, - ohjaa ylioppilaskirjoitusten suunnittelussa ja niihin valmistautumisessa oman aineensa osalta, - seuraa poissaoloja ja opiskelijaa ja tiedottaa tarvittaessa ryhmäohjaajalle tai opinto-ohjaajalle.
Muu henkilökunta	- terveydenhoitaja, koulukuraattori, koulusihteeri (mm. ylioppilaskirjoituksiin ilmoittautuminen, tutkinnon suorittamisen seuranta), yläasteen erityisopettaja osallistuvat opiskelijoiden ohjaukseen oman työnkuvansa kautta

Taulukon 1 osoittamassa työnjaossa ei mainita erikseen tutorointia. Tutorointia on käytössä Keuruun lukiossa ja se kuvataan opiskelijoiden valittavissa olevana koulukohtaisena soveltavana kurssina seuraavasti: *”Lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoista valitaan vuosittain keväällä ryhmä (10-15) opiskelijoita, jotka toisen lukiovuotensa aikana toimivat tutoreina. Tutorit saavat koulutusta tehtävänsä*

(edelliset tutorit, opinto-ohjaajat, mahdollisesti ulkopuoliset kouluttajat), joka sisältää uusien lukiolaisten opastamista ja ohjaamista, koulun esittelyä esim. vierailijoille ja mahdollisesti lukion yhteisten tilaisuuksien ideointia ja järjestämistä. Tutorin tulee olla avoin, aktiivinen ja vastuullinen lukion opiskelija.” (Keuruun lukion kurssikuvaukset 2006-2007).

Luokattoman lukion toimivuuden sanotaan riippuvan suuresti siitä, miten opinto-ohjaus ja ryhmänohjaus on järjestetty. Päävastuu opinto-ohjauksesta on opinto-ohjaajalla, mutta myös muiden opettajien ohjausvastuu korostuu. (Numminen et al. 2002) Ohjauksen työnjaon suunnittelussa on monia puolia. Suunnitelmallisuudella voidaan ensinnäkin varmistaa, että kaikki opiskelijat saavat riittävästi tarvitsemaansa ohjausta. Toisaalta toimiva työnjako tukee myös ohjaukseen osallistuvien henkilöiden työssäjaksamista. (Nykänen et al. 2007). Keuruun yläaste-lukion opinto-ohjaajien tehtävät ovat painottuneet yläkoulun puolelle, joten varsinaista päävastuuta lukion opinto-ohjauksesta ei ole virallisesti ollut kummallakaan opinto-ohjaajalla. Epäselvät vastuut ovat haitanneet tietenkin opinto-ohjaajia, mutta luonnollisesti myös opiskelijoita ja muita opettajia. Koulun arjen hektisyydessä työnjaon toimivuuden merkitys korostuu. Sekä opiskelijat että opettajat joutuvat hoitamaan asioita välituntien aikana kiirehtiessään jo tunnilta toiselle. Jos toimenkuvat ovat epäselvät eli yhteisössä toimiville on epäselvää, keneen puoleen missäkin asiassa pitää kääntyä, on opiskelijoiden ja opettajien turhautuminen vaarallisen lähellä.

Lukion opiskelijat ovat ilmaisseet opintojen ohjaukseen liittyviä tarpeitaan aikaisemmin Keuruun kaupungin nuorisopoliittisen ohjelman päivityksen (2006) yhteydessä. Tuolloin nuoret käyttivät mm. seuraavia sanakäänteitä: *”Opojen työaika ei riitä kaikille/kaikkeen. Opojen yksilöohjausta tarvitaan lisää. Saatava oma opo yläasteelle, oma lukioon.”* (s. 37). Keuruun toisen asteen koulutuksen kehittämissuunnitelmassa (2006) lukion opintojen ohjauksen kehittäminen on nostettu yhdeksi kehittämiskohteeksi. Ohjaukseen liittyvinä toimenpiteinä mainitaan muun muassa seuraavaa: *”Opinto-ohjausjärjestelmää tulisi kehittää siten, että Keuruun yläkoulun ja lukion opinto-ohjaajista toinen keskittyisi yläkoulun oppilaisiin ja toinen lukiolaisiin sekä opinto-ohjaajien vastaanottoajat opiskelijoille otettaisiin käyttöön.”* (Toisen asteen koulutuksen kehittämissuunnitelma vuoteen 2010).

5 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN KEURUUN LUKIOSSA

5.1 Hankkeen tavoitteet

Opinto-ohjauksen toiminnan arviointi on tarpeen, jotta ohjausyhteistyötä voidaan kehittää. Halusin kehittämishankkeen avulla kohdistaa työyhteisön huomion opinto-ohjaukseen koko henkilöstön yhteistyönä ja herätellä ideoita ohjauksen kehittämiseksi. Kartoitan kehittämishankkeessani toisaalta lukion opettajien tämänhetkisiä käsityksiä ohjauksesta ja ohjauksen tehtäväjaosta sekä lukiolaisten käsityksiä Keuruun lukion opinto-ohjauksesta ja siitä, kuinka he kokevat ohjauksen eri muotojen toimivan.

Tavoitteenani on

- saada Keuruun lukion opiskelijoilta palautetta opinto-ohjauksen toteutumisesta
- saada Keuruun lukion opiskelijoilta opinto-ohjauksen sisältöihin ja organisointiin liittyviä ehdotuksia
- selvittää Keuruun lukion opettajakunnan näkemyksiä ohjauksesta ja siihen liittyvästä työnjaosta
- saada Keuruun lukion opettajilta ideoita opinto-ohjauksen organisoimiseksi ja kehittämiseksi.
- luoda pohjaa Keuruun lukion ohjaussuunnitelman laatimista varten.

5.2. Hankkeen työprosessin kuvaus ja aineiston keruu

Hanke käynnistyi elokuussa 2006 aiheen pohdinnalla yhdessä Keuruun toisen asteen koulutusjohtajan kanssa. Aiheen ja tavoitteiden täsmennyttyä laadin tutkimussuunnitelman ja alustavan aikataulun kehittämishankkeen työstämiseksi. Tavoitteenani oli saada mahdollisimman kattava aineisto, joten päädyin lomakekyselyyn. Tutustuin Jyväskylän yliopiston opinto-ohjaajakoulutusopinnoissa aiemmin tehtyihin kehittämishankkeisiin ja löysin vastaavia muissa oppilaitoksissa tehtyjä, kyselypohjaisia kehittämishankkeita. Näistä kehittämishankkeista sain hyviä ideoita kyselylomakkeiden laadintaan. Tein kyselyt Keuruun lukion toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoille ja opettajille. Keuruun lukion opiskelijat vastasivat kyselyyn marras-joulukuussa 2006 ja opettajat tammikuussa 2007. Molemmat kyselylomakkeet olivat paperiversioina nähtävillä Keuruun lukion opettajainhuoneen ilmoitustaululla joulukuussa 2006. (Liitteet 1 ja 2) Liitteinä olevat kyselylomakkeet eivät ole ulkomuodoltaan (esimerkiksi käytetty fonttikoko) täysin yhtenevät alkuperäisten kyselylomakkeiden kanssa. Alkuperäisissä kyselylomakkeissa oli väljempi asettelu, kuin liitteinä olevissa versioissa.

Keuruun toisen asteen koulutusjohtaja oli aiemmin syyslukukaudella 2006 tehnyt internetpohjaisen työhyvinvointikyselyn koulumme henkilökunnalle. Koulutusjohtajan ehdotuksesta ja avustuksella kehittämishankkeeni kyselyt tehtiin myös internetpohjaisiksi. Opiskelijoiden kysely teetettiin kuitenkin paperiversiona ryhmänohjaustuokiossa, koska kaikkien opiskelijoiden saaminen kyselyä varten atk-luokkaan olisi vaatinut lisäjärjestelyjä. Tietenkin olisi ollut mahdollista toimittaa kaikille opiskelijoille omat tunnukset, joilla he olisivat voineet kirjautua järjestelmään ja

vastata kyselyyn omalla ajallaan. Opiskelijoille ei ollut aiemmin tehty vastaavia internetpohjaisia kyselyjä, joten päädyin paperiversion käyttöön. En halunnut ottaa sitä riskiä, että opiskelijoiden omaehtoinen kyselyyn vastaaminen olisi saattanut jäädä tekemättä. Opettajien kysely toteutettiin internet-pohjaisena.

5.3 Toimintaympäristön ja kohdejoukon kuvaus

Keuruun lukio on vahva yleislukio, jossa opiskelee tällä hetkellä noin 170 opiskelijaa. Lukion oppilasennuste vuodesta 2008 eteenpäin on yli 200. Lukiolaiset ovat pääasiassa keuruulaisia, mutta vuosittain myös muutama multialainen tulee Keuruun lukioon. Haapamäen lukion lakkauttamisen vuoksi on oletettavissa, että suuri osa Haapamäen lukion opiskelijoista siirtyy Keuruun lukion opiskelijoiksi seuraavasta syyslukukaudesta alkaen.

Keuruun lukio toimii samoissa tiloissa Keuruun yläkoulun kanssa. Yläkoulun perusopetuksessa on yhteensä noin 360 oppilasta, joten koulukeskuksen tiloissa on päivittäin oppimassa noin 530 nuorta. Suurin osa Keuruun koulukeskuksen opettajista opettaa sekä yläkoulussa että lukiossa eli Keuruun lukiolla on hyvin vähän ”omaa” henkilöstöä. Keuruun yläkoulu-lukiossa on yhteensä 45 opettajaa tuntiopettajat ja rehtorit mukaan lukien. Näistä 27 opettaa myös lukiossa ja heistä vain viisi yksinomaan lukiossa. (Toisen asteen koulutuksen kehittämissuunnitelma vuoteen 2010.)

Keuruun lukion opiskelijoista kehittämishankkeeni kohderyhmää olivat toista ja kolmatta vuotta opiskelevat. Kaikkiaan toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoita on yhteensä 107, näistä toisen vuoden opiskelijoita on 51 ja kolmannen vuoden opiskelijoita on 56. Kyselyyn vastasi yhteensä 94 oppilasta, joista 48 oli poikia ja 46 tyttöjä. Kyseisenä päivänä 13 opiskelijaa oli poissa ryhmänohjaustuokiosta eli heidän vastauksiaan ei saatu.

Opettajien kysely (liite 2) tehtiin internetpohjaisena kyselynä yhteistyössä jyvaskyläläisen CMT Oy:n kanssa. Yritys tarjoaa selainpohjaisia henkilöstöjohtamisen ratkaisuja erilaisille organisaatioille. Sähköiseen opettajakyselyyn lähetettiin sähköpostitse kirjautumistunnukset koko opettajakunnalle Keuruun yläaste-lukiossa ja Haapamäen yhteiskoulussa. Ilmeisesti puutteellisesti antamieni ohjeiden vuoksi opettajakysely lähti laajemmalle joukolle, kuin olin ajatellut. Kysely lähetettiin aiemmin tehdyn työhyvinvointikyselyn perusteella koko opettajakunnalle. Kaikkiaan kyselyyn vastasi 17 opettajaa, joista kuusi on Haapamäen yhteiskoulun lukion ja loput Keuruun yläkoulu-lukion opettajia. Alkuperäinen opettajakohderyhmäni oli Keuruun lukion opettajat. Heidän vastausprosenttinsa oli 40%. Mahdollinen kyselystä muistuttaminen olisi saattanut tuottaa enemmän vastauksia, mutta koska oma aikani kehittämishankkeen parissa oli rajallista, päädyin analysoimaan vain määrääjassa saapuneet vastaukset. Kyselylomakkeen paperiversio ja pyyntöni kaikkien aktiivisesta osallistumisesta oli kuitenkin pitkään opettajainhuoneen ilmoitustaululla muistuttamassa asiasta.

Sähköinen kyselylomake oli mielestäni hyvin toimiva. Uskoisin, että työkaluna se olisi sopinut hyvin opiskelijoillekin. Olisin todennäköisesti saanut opiskelijoiden internetpohjaisessa kyselyssä runsaammin vastauksia avoimiin kysymyksiin. Perustelujani tälle on paitsi se, että mielestäni nuorilla on erittäin hyvät tietotekniset valmiudet ja tottumus viestintään internetissä, myös se, että sähköisessä kyselyssä oli mahdollista määritellä tietyt kysymykset pakollisiksi, eli kyselyssä eteneminen edellytti vastaamista kaikkiin kysymyksiin.

6 OPETTAJIEN NÄKEMYKSIÄ OHJAUKSESTA

6.1 Opinto-ohjaajan tärkeimmät tehtävät

Opetushallituksessa vuosina 2001-2002 tehdyn opinto-ohjauksen arviointitutkimuksen mukaan opinto-ohjaajien työ kaikissa oppilaitosmuodoissa koostuu lukuisesta määrästä tehtäviä, joista kaikki eivät edes liity opinto-ohjauksen ydinalueisiin. Haasteena onkin, että opinto-ohjaajat pystyisivät keskittymään ydintehtäviinsä ja opinto-ohjauksen kehittämiseen, varsinkin kun tarvetta ohjaukseen on enemmän kuin aikaa sen toteuttamiseen ja ohjauksen tarve on edelleen kasvamassa. (Numminen et al. 2002.)

Halusin kyselyssäni kartoittaa Keuruun lukion opettajien näkemyksiä opinto-ohjaajan tehtävien tärkeydestä. Kyselyssä pyydettiin arvioimaan, eri tehtävien tärkeyttä viisiportaisella asteikolla. Pääsääntöisesti Keuruun lukion opettajat pitivät kyselyssä esitettyjä opinto-ohjaajan tehtäviä kaikkia tärkeinä. Vastausten keskiarvon perusteella tärkeimpinä tehtävinä pidettiin seuraavia:

- 1) Yhteistyö rehtorin kanssa,
- 2) henkilökohtainen jatko-opintoihin ohjaus,
- 3) henkilökohtaisen ohjauksen antaminen,
- 4) henkilökohtainen ohjaus ongelmatilanteissa,
- 5) ohjauksen koordinointi, suunnittelu ja kehittäminen ja
- 6) yhteistyö ryhmäohjaajien kanssa.

Vastaajia pyydettiin vielä merkitsemään kolme eniten kehittämistä vaativaa tehtävää. Mainintoja saivat seuraavat tehtävät:

- 1) Yhteistyö ryhmäohjaajien kanssa (10)
- 2) Opinto-ohjauksen koordinointi, suunnittelu ja kehittäminen (6)
- 3) Keuruun lukion esittelyt (lukioinfot yläasteilla ja vanhempainilloissa) (4)

Seuraavat tehtävät saivat kukin kolme mainintaa: henkilökohtainen ohjaus ongelmatilanteissa, työelämään tutustumisen järjestäminen, oppilaitosten esittelyt, vierailut (jatko-opintoihin liittyvät infot) ja opiskelijan opintomenestyksen seuranta. Kyselyvastaukset kokonaisuudessaan on nähtävissä taulukossa 2.

TAULUKKO 2 Keuruun lukion opettajien (n=17) näkemyksiä opinto-ohjaajan tehtävien tärkeydestä

Opinto-ohjaajan tehtävät	ei tärkeä 1	melko tärkeä 2	tärkeä 3	hyvin tärkeä 4	erittäin tärkeä 5	keski-arvo
Ohjauksen koordinointi, suunnittelu ja kehittäminen	0	0	1	4	12	4,6
Yhteistyö ryhmäohjaajien kanssa	0	0	2	4	11	4,5
Yhteistyö rehtorien kanssa	0	0	1	2	14	5,0
Yhteistyö yläasteiden kanssa	0	0	2	5	10	4,5
Henkilökohtainen ohjaus ongelmatilanteissa	0	0	2	2	13	4,6
Henkilökohtainen jatko-opintoihin ohjaus	0	0	0	1	16	4,9
Uravalinnan ohjaaminen	0	0	1	6	10	4,5
Työelämään tutustumisen järjestäminen	0	0	4	5	8	4,2
Hakuasioista huolehtiminen	0	0	2	5	10	4,5
Oppilaitosten esittelyt, vierailut	0	0	2	6	9	4,4
Keuruun lukion esittelyt	0	0	1	7	9	4,5
Opiskelijoiden tutustuttaminen lukion käytäntöihin	0	2	1	9	5	4,0
Osallistuminen opojen koulutustilaisuuksiin	0	1	6	4	6	3,9
Vanhempainiltojen suunnitteluun osallistuminen	0	1	5	5	6	3,9
Vanhempainilloissa tiedottaminen	0	0	3	9	5	4,1
Opastaminen opinto-ohjelman laadinnassa	0	0	1	7	9	4,5
Opiskelijan opastaminen jakson valintojen teossa	0	1	3	8	5	4
Yo-kirjoituksiin liittyvä ohjaus	0	2	0	8	7	4,2
Opiskelijan avustaminen yo-kirjoitussuunnitelmissa	0	1	1	11	4	4,1
Opiskelijan opintomenestyksen seuranta	0	1	4	8	4	3,9
Opiskelijahuollolliset tehtävät	0	0	4	7	5	3,8
Opinto-ohjaustuntien pitäminen	0	1	6	5	5	3,8
Henkilökohtaisen ohjauksen antaminen	0	1	0	2	14	4,7
Kouluyhteisön toiminnan kehittäminen	0	3	4	8	2	3,5
Koulun ulkopuolinen yhteistyö	0	2	5	6	4	3,7
Tutorien koulutus ja ohjaus	1	2	8	4	2	3,2

Koulun sisäisen yhteistyön tekemisen tärkeys, ohjauksen kokonaissuunnittelu ja henkilökohtaisen ohjauksen antaminen opiskelijoille korostuvat opettajien näkemyksissä voimakkaasti. Ennakoin saavani tässä kysymyksessä selvempiä suuntaviivoja myös vähemmän tärkeistä tehtävistä, mutta niin ei käynyt, koska kaikkien tehtävien merkitys keskiarvon perusteella oli vähintään tärkeä. Tärkeydeltään vähäisimmiksi tehtäviksi keskiarvon perusteella jäivät tutorien koulutus ja ohjaus (keskiarvo 3,2), kouluyhteisön toiminnan kehittäminen (keskiarvo 3,5) ja koulun ulkopuolinen yhteistyö (keskiarvo 3,7).

6.2. Aineenopettajan ohjaukseen liittyvät tärkeimmät tehtävät

Opetussuunnitelman perusteissa ohjaus määritellään kaikkien opettajien tehtäväksi. Käytännön kouluelämässä monet opettajat luonnostaan antavat opiskelijoille tukea ja ohjausta omilla oppitunneillaan. Se, kuinka avoimia yhteistyöhön ollaan ja minkälaiseksi työote kehittyy, riippuu suuresti oppilaitoskulttuurista. (Numminen et al. 2002; Nykänen et al. 2007)

Kyselyni seuraava kohta koski aineenopettajien ohjaustehtäviä. Vastaajat arvioivat tehtävien tärkeyttä ja nimesivät erikseen ne tehtävät, joiden kehittämisen he kokevat tarpeelliseksi. Tärkeimmiksi aineenopettajan ohjaustehtäviksi annettujen vastausten keskiarvon perusteella seuraavat tehtävät:

- 1) On tietoinen oman aineensa opiskelijoiden etenemisesteistä.
- 2) Selvittää opiskelijoille kurssien tavoitteet, sisällöt ja arvosteluperiaatteet.
- 3) Puuttuu runsaasti poissaoloihin.

Opettajat pitivät tärkeänä myös opiskelijoiden opastamista tehokkaaseen opiskelutekniikkaan sekä opinto-ohjaajan informoimista opiskelijan opiskeluun liittyvissä ongelmissa.

Kyselyyn vastanneiden opettajien mielestä jokaisessa mainitussa tehtävässä olisi kehittämisen varaa, mutta eniten kehittämistä koulussamme vaatisivat seuraavat tehtävät (suluissa mainintojen lukumäärä): opastaminen tehokkaan opiskelutekniikan omaksumiseen aineessaan (10), opinto-ohjaajan informoiminen opiskelijan opiskeluun liittyvistä ongelmista (8) ja opiskelijan lähiohjaajana toimiminen (6). Aineenopettajien ohjaustehtävien tärkeyttä koskevat opettajien vastaukset on koottu taulukkoon 3.

TAULUKKO 3 Keuruun lukion opettajien (n=17) kokemukset aineenopettajien ohjaustehtävien tärkeydestä.

Aineenopettajan ohjaustehtävät	ei tärkeä 1	melko tärkeä 2	tärkeä 3	hyvin tärkeä 4	erittäin tärkeä 5	keski-arvo
Selvittää opiskelijoille kurssien tavoitteet, sisällöt ja arvosteluperiaatteet	0	0	3	1	13	4,6
Selvittää kurssien opiskeluvaihtoehdot	0	1	3	6	7	4,1
Selvittää kurssien suositeltavat suoritusjärjestykset	1	0	2	7	7	4,1
Opastaa tehokkaan opiskelutekniikan omaksumiseen aineessaan	0	0	4	2	11	4,4
Saattaa opinto-ohjaajan tietoon havaitsemansa opiskelijan opiskeluun liittyvät ongelmat	0	0	2	7	8	4,4
Puuttuu runsaasti poissaoloihin	0	0	1	4	12	4,6
Seuraa oppiaineensa pakollisten kurssien suorittamista	0	1	3	7	6	4,1
On tietoinen oman aineensa opiskelijoiden etenemisesteistä	0	0	2	1	14	4,7
Opiskelijan lähiohjaajana toimiminen	0	0	3	8	6	4,2

6.3 Oppilastutorin tärkeimmät tehtävät

Seuraavaksi kyselyyn vastanneet opettajat arvioivat koulussamme käynnissä olevaa tutorointia ja oppilastutorien tehtävien tärkeyttä. Lisäksi opettajat nimesivät tehtävistä niitä, jotka koulussamme kaipaisivat eniten kehittämistä. Jokainen tehtävä sai vähintään yhden maininnan kehittämistä vaativana kohteena. Annettujen vastausten keskiarvojen perusteella eniten kehittämistä vastaajien mielestä olisi seuraavissa tehtävissä (suluissa on mainintojen lukumäärä):

- 1) Yhteistyö tutorryhmänsä ryhmänohjaajan kanssa (9)
- 2) Yhteishengen luominen (9)
- 3) Ykkösten opastaminen koulun käytänteissä (4)
- 4) Ykkösten opastaminen kurssitarjottimen ja lukujärjestyksen käyttämisessä (4)

Tehtävien tärkeyttä arvioitaessa opettajat olivat yksimielisimpiä siitä, että lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoiden opastus erilaisissa lukio-opiskeluun ja koulun käytäntöihin liittyvissä kysymyksissä sekä yhteishengen luominen ovat tehtävistä tärkeimpiä. Kokonaisuudessaan vastaukset tutoroppilaiden eri tehtävistä ovat nähtävissä taulukossa 4.

TAULUKKO 4 Keuruun lukion opettajien (n=17) kokemukset tutoroppilaiden eri tehtävien tärkeydestä.

Tutoroppilaiden tehtävät	ei tärkeä 1	melko tärkeä 2	tärkeä 3	hyvin tärkeä 4	erittäin tärkeä 5	keski-arvo
Yhteistyö opinto-ohjaajan kanssa	0	2	4	8	3	3,7
Yhteistyö tutorryhmänsä ryhmänohjaajan kanssa	0	1	3	7	6	4,1
9-lk:laisten opastaminen kurssitarjottimen ja lukujärjestyksen käyttämisessä	0	0	3	8	6	4,2
Ykkösten avustaminen jaksojen valintojen teossa	0	0	3	5	9	4,4
Yhteishengen luominen	0	0	2	6	9	4,4
Ykkösten opastaminen koulun käytänteissä	0	0	2	5	10	4,5
Kouluessittelyt koulutusmessuilla tai yläasteilla	1	2	2	5	7	3,9
Uusien opiskelijoiden opastaminen koulun tiloihin	0	0	1	9	7	4,4

6.4 Ryhmänohjaajan tärkeimmät tehtävät

Keuruun lukiossa, kuten yleensäkin luokattomissa lukioissa, opiskelijat on jaettu ryhmiin, joilla kullakin on ryhmänohjaaja. Ryhmänohjaajat pitävät omalle ryhmälleen 20 minuutin mittaisia ryhmänohjaustuokioita viikoittain sekä antavat myös henkilökohtaista ohjausta. Seuraava kyselyni kohta koski puolestaan ryhmänohjaajien

tehtäviä, missä vastaajat saivat arvioida ryhmänohjaajan tehtävien tärkeyttä viisiportaisella asteikolla. Vastausten jakautuminen kokonaisuudessaan näkyy taulukosta 5.

TAULUKKO 5 Keuruun lukion opettajien (n=17) kokemukset ryhmänohjaajien eri tehtävien tärkeydestä.

Ryhmänohjaajien ohjaustehtävät	ei tärkeä 1	melko tärkeä 2	tärkeä 3	hyvin tärkeä 4	erittäin tärkeä 5	keski-arvo
Opiskelijan lähiohjaajana Toimiminen	0	0	2	8	7	4,3
Opiskelijan tutustuttaminen lukion käytänteisiin	0	0	1	9	7	4,4
Opiskelijan kurssikertymän seuraaminen	0	0	1	4	12	4,7
Opiskelijan opintomenestyksen Seuraaminen	0	0	2	3	12	4,6
Yhteistyö opinto-ohjaajan kanssa	0	0	0	2	15	4,9
Opiskelijan ohjaaminen opinto-ohjaajalle	1	0	1	2	13	4,5
Opiskelijan yo-ilmoittautumisten Seuranta	1	1	4	5	6	3,8
Opiskelijan avustaminen yo-kirjoitussuunnitelmissa	1	2	7	3	4	3,4
Lukion opetussuunnitelmaan tutustuttaminen	1	0	4	10	2	3,7
Opinto-oppaan Hallitseminen	0	0	4	6	7	4,2
Opiskelijan avustaminen jakson valintojen teossa	0	1	3	9	4	3,9
Tapakasvatus	0	3	3	7	4	3,7
Tiedottaminen ryhmään / ryhmästä	0	0	3	5	9	4,4
Yhteistyö muiden ryhmänohjaajien kanssa	0	0	3	7	7	4,2
Ryhmänohjauksen kehittäminen	0	2	2	5	8	4,1
Yhteistyö tutoroppilaiden kanssa	0	1	2	12	2	3,9
Ryhmänohjaustuokioiden pitäminen	0	1	3	4	9	4,2
Poissaolojen seuranta	0	1	2	5	9	4,3
Yhteydenpito huoltajiin	0	1	1	5	10	4,4
Opiskelijahuoltoon liittyvät asiat	1	0	2	6	8	4,2

Vastausten keskiarvojen perusteella ryhmänohjaajien tärkeimmät tehtävät ovat:

- 1) Yhteistyö opinto-ohjaajan kanssa
- 2) Opiskelijan kurssikertymän seuraaminen
- 3) Opiskelijan opintomenestyksen seuraaminen
- 4) Opiskelijan ohjaaminen opinto-ohjaajalle

Tehtävien tärkeyden arvioinnin lisäksi kyselyyn vastanneet opettajat valitsivat tehtävälustasta kahdesta kolmeen tehtävää, joiden kehittäminen olisi heidän mielestään tarpeellista koulussamme. Vastaajien mielestä kehittämistä olisi seuraavissa ryhmänohjaajien tehtävissä (suluissa mainintojen lukumäärä):

- 1) Ryhmänohjauksen kehittäminen (12)
- 2) Ryhmänohjaustuokioiden pitäminen (4)
- 3) Opiskelijan lähiohjaajana toimiminen (3)
- 4) Yhteistyö opinto-ohjaajan kanssa (3)
- 5) Yhteistyö tutoroppilaiden kanssa (3)
- 6) Yhteydenpito huoltajiin (3)
- 7) Opiskelijahuoltoon liittyvät asiat (3)

6.5 Ryhmänohjaajien kokemuksia ohjauksesta

Kyselyyn vastanneista opettajista seitsemän oli toiminut tai toimii parhaillaan lukion ryhmänohjaajina. He saivat vielä vastata avoimiin kysymyksiin, joissa tiedustelin ryhmänohjaajan työn positiivisia ja negatiivisia puolia. Lisäksi toivoin ryhmänohjaajilta vielä kannanottoja ryhmänohjauksen kehittämiseksi.

Ilon aiheet

Ryhmänohjaajat pitivät ryhmänohjaustyön positiivisimpina puolina muun muassa sitä, että saa seurata oman ryhmänsä oppilaiden edistymistä tarkemmin kuin aineenopettajana. Opiskelijan asioihin perehtyminen ryhmänohjaajana on kokonaisvaltaisempaa kuin aineenopettajana, mistä syystä ryhmänohjaaja oppii tuntemaan oman ryhmänsä oppilaat paremmin. Opiskelijoiden asioiden monipuolinen käsittely auttaa ymmärtämään paremmin myös muita opiskelijoita. Myös onnistumisen kokemuksista ohjaajana kerrottiin.

Keuruun lukion ryhmänohjaajien kommentteja ilon aiheista:

Positiivisinta ryhmänohjaajan työssä on...

- oppilaiden oman edistymisen seuraaminen.
- oppii ymmärtämään oppilaita paremmin.
- se, että osaa antaa oppilaille juuri sitä tietoa, mitä he kaipaavat.
- oppilaiden kanssa työskentely.

Murheen aiheuttajat

Kyselyyn vastanneiden ryhmänohjaajien mukaan tehtävän ikävimmät puolet liittyvät esimerkiksi motivaatio-ongelmaisiin opiskelijoihin. Ongelmien käsittely vaatisi enemmän aikaa, kuin todellisuudessa on mahdollista käyttää. Opiskelumotivaatioon liittyvät asiat ovat sellaisia, joita mielestäni olisi nimenomaan hyvä pohtia yhdessä ryhmänopettajien, aineenopettajien ja opinto-ohjaajan kesken. Hyvien kokemusten jakaminen kollegojen kanssa voisi auttaa asiaa. Motivaatio-ongelmien tai muidenkaan opiskelijan ongelmien ratkaisu ei voi olla yhden opettajan tai ohjaajan vastuulla, onhan opiskelijan ohjaus ja tukeminen koko koulun yhteinen tehtävä. Ajan puutteen lisäksi ikävänä puolena ryhmänohjaajat mainitsivat myös tietyt tehtävään kuuluvat rutiinit.

Keuruun lukion ryhmänohjaajien kommentteja murheista:

Negatiivisinta ryhmänohjaajan työssä on...

- saada oppilaita motivoitumaan omaan opiskeluunsa.
- poissaolojen, opiskeluongelmien selvittäminen, varsinkin, jos opiskelija /tai vanhemmat ovat vastahakoisia.
- kaikenlainen aikojen sovittelu.
- huono tiedotus ja se että oppilaat eivät osaa arvostaa ryhmäohjausta riittävästi.
- joskus kokee itsensä kyvyttömäksi ohjaamaan nuorta niissä lukuisissa ongelmissa.
- Tuen antaminen, vaikka aineenopettajan näkökulmasta aineessa menestyminen on heikkoa.

Ryhmänohjauksen kehittämisedat

Nykäsen ym. (2007) tutkimuksen mukaan erilaiset ohjausmenetelmät rikastavat oppilaitoksen toiminnan kehittämistä ja opetussuunnitelman toimeenpanoa. Tällaisina ohjauksen menetelminä mainitaan mm. ryhmänohjaajien toiminnan kehittäminen, yhteisten ohjausmateriaalien laatiminen, oppilaitoksen sisäinen ohjausta koskeva täydennyskoulutus, opiskelijoiden ryhmäytymisen menetelmät, varhaisen tunnistamisen ja puuttumisen menetelmät ja opiskelun sujuvuuden turvaaminen.

Keuruun lukion opettajat nostivat kyselyvastauksissaan esiin juuri ryhmänohjauksen kehittämisen ja ryhmänohjaustuokioiden pitämisen tärkeimpinä kehittämistä vaativina tehtävinä. Kehittämisedoina esitettiin

- 1) ohjauksen työnjaon selkeyttäminen,
- 2) ryhmänohjaustuokioiden yhtenäinen ohjeistus (kullekin luokkatasolle yhteiset ohjeet ja konkreettiset ohjelmat, viikoittain vaihtuvat teemat),
- 3) opiskelijoiden motivoimiseen panostaminen ja
- 4) henkilökohtaiseen ohjaukseen panostaminen.

7 OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA OHJAUKSESTA

7.1 Ystävät, vanhemmat ja opinto-ohjaaja

Ensimmäiseksi opiskelijoilta kysyttiin, keiden kanssa he ovat keskustelleet henkilökohtaisesti lukio-opintojensa aikana opintoihin liittyvistä asioista. Opinto-ohjaaja keskustelukumppanina sai mainintoja (jonkin verran tai paljon) kolmanneksi eniten, opinto-ohjaajaa enemmän keskusteltiin vanhempien ja ystävien kanssa.

TAULUKKO 6 Keiden kanssa Keuruun lukion opiskelijat (n=94) ovat keskustelleet opiskeluun liittyvistä asioista. Vastaukset suorina frekvensseinä.

	en ollenkaan 1	vähän 2	jonkin verran 3	paljon 4	keski- arvo
Ryhmäohjaaja	14	41	37	2	2,3
Aineenopettaja	17	50	27	0	2,1
Rehtori/koulutusjohtaja	71	19	2	2	1,3
Opinto-ohjaaja	6	16	53	19	2,9
Koulusihteeri	65	26	3	0	1,3
Kouluterveydenhoitaja	60	30	3	1	1,4
Koulukuraattori	91	2	1	0	1,0
Avo-psykologi	90	4	0	0	1,0
Koulupsykologi	90	2	2	0	1,0
Tutor	81	5	4	4	1,3
Ystävät	2	8	34	50	3,4
Vanhemmat	2	16	41	35	3,2

Vastaajilla oli myös mahdollisuus nimetä muita kuin kysymyksessä esitettyjä keskustelukumppaneita. Lukiolaiset mainitsivat keskustelelevansa opiskeluun liittyvistä asioista esimerkiksi urheiluvalmentajan, sisaruksien, vanhempien lukiolaisten, poika- tai tyttöystävien, sukulaisten ja psykologin kanssa.

Poikkeuksellisen vähän tai ei ollenkaan opiskeluun liittyvistä asioista opiskelijat keskustelevat kouluterveydenhoitajan, koulukuraattorin, avo-psykologin, koulupsykologin tai tutorien kanssa. Koulupsykologi-termi sinänsä on tässä yhteydessä virheellinen, sillä Keuruun koululaitoksella ei ole omaa koulupsykologiaa. Koulupsykologilla näissä kyselyissä tarkoitetaan terveystieteiden psykologeja, joiden palvelut ovat myös opiskelijoiden ulottuvissa. Ymmärrettävää on, että esimerkiksi kouluterveydenhoitajan kanssa nuoret keskustelevat etupäässä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä asioista, tosin terveydenhoitajalle ilmaistavat mahdolliset jaksamisongelmat liittyvät tiiviisti lukio-opiskelun sujumiseen ja suunnitteluun. Koulukuraattori on koulussamme uusi ja hänen työajastaan suurimman osan vievät yläasteen oppilaiden asiat. Tutortoiminta on annettujen vastausten perusteella lukiolaisille melko tuntematonta toimintaa. Toiminta on alkanut tauon jälkeen uudelleen kuluvana lukuvuonna eli se ei varsinaisesti ole kohdistunut kyselyyn vastanneisiin lukion toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoihin.. Uskon, että tutortoimintaa koskevat vastaukset olisivat tätä positiivisempia, jos olisin tiedustellut asiaa myös lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoilta, sillä tutorit olivat apuna ohjauksessa kun nykyisen

ensimmäisen vuoden opiskelijat tekivät lukiovalintojaan yhdeksännellä luokalla. Tutortoimintaa juurrutetaan käytäntöön kaiken aikaa ja pyritään tuomaan paremmin opiskelijoiden tietoisuuteen.

7.2 Koettu ohjaustarve

Kyselyssä esitettiin myös erilaisia opiskeluun ja ohjaukseen liittyviä aihealueita ja vastaajia pyydettiin määrittelemään ohjaustarpeensa mainituista asioista vastaushetkellä (taulukko 7).

TAULUKKO 7 Keuruun lukion toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoiden (n=94) kokema ohjaustarve eri aihealueissa.

Opiskelijoiden kokema ohjaustarve	erittäin vähän	vähäinen	en osaa sanoa	melko suuri	erittäin suuri
Itsetuntemuksen kehittäminen	33	32	25	3	1
Oppiminen ja sen ohjaaminen	14	45	24	11	0
Opiskelutekniikka ja sen kehittäminen	20	41	21	10	2
Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen	6	27	21	33	7
Opiskeluohjelman Laadinta	20	28	30	11	5
Ainevalintojen merkitys jatko-opinnoissa	8	23	20	32	11
Jatko-opinnot	4	15	22	34	19
Opiskelu ulkomailla	29	18	19	21	7
Työelämään tutustuminen	20	24	34	12	4
Ammatit ja työelämä	13	23	24	26	8
Opintotuki	21	11	19	36	7

Opiskelijat kokivat eniten tarvetta ohjaukseen (melko tai erittäin suuri ohjaustarve) ylioppilaskirjoituksiin valmistautumisessa, ainevalintojen merkityksestä jatko-opinnoissa, jatko-opinnoissa ja opintotuissa. Ohjaustarve -kysymyksessä annettiin yllättävän paljon ”en osaa sanoa ” -vastauksia. Tästä syystä jäin pohtimaan, oliko kysymys kenties vaikeaselkoinen tai ”ohjaustarve” käsitteenä lukiolaisille outo.

7.3 Henkilökohtaisen ohjauksen tarve

Lukio-opiskelijalla on oikeus saada myös henkilökohtaista ohjausta. Vastaajilla oli mahdollisuus avoimessa kysymyksessä kertoa, minkälaisissa asioissa he toivovat saavansa henkilökohtaista ohjausta. Kohtaan annettiin vastaus 51 kyselylomakkeessa. Ehdottomasti eniten lukiolaiset toivovat mahdollisuutta keskustella kahden kesken opinto-ohjaajan kanssa **jatko-opinnoista ja niihin hakeutumisesta**. Nämä mainittiin 25 vastauksessa. Viidestä kymmeneen mainintaa saivat **opintojen suunnittelu ja kurssien valinta, ammatinvalinta, oman alan löytäminen ja opiskelumahdollisuudet ulkomailla**. Kurssien valintaan liittyen vastaajat toivoivat nykyistä laajempia valinnanmahdollisuuksia ja kurssitarjottimen uudistamista. Vastaajien mielestä henkilökohtaiset keskustelumahdollisuudet opinto-ohjaajan kanssa ovat tärkeitä myös **opiskelijan jaksamisen** kannalta. Myös **ylioppilaskirjoitukset, väli vuoden viettäminen, opintotuet, tietoa ammateista ja työelämästä** mainittiin kahdenkeskisenä keskusteluaiheena opinto-ohjaajan kanssa useammassa kuin yhdessä vastauslomakkeessa.

Keuruun lukion opiskelijoiden kommentteja henkilökohtaisen ohjauksen sisällöistä:

- Minne haen ja miten. Millä lomakkeella, onko yhteishakua jne. Onko minulla mahdollisuutta päästä haluamaani paikkaan?
- Itseäni kiinnostavasta alasta, jota lähdän opiskelemaan lukion jälkeen.
- Minkälaisia opintoja tarvitsisin tiettyyn ammattiin liittyen.
- Ehkä tietyissä määrin jatko-opiskelutarjonnan ehdottamisesta tai kertomisesta.
- Lähinnä toivoisin, että olisi helpompaa valita enemmän kursseja eli kurssitarjotinta voisi jotenkin uudistaa. tai pitäisi olla enemmän ohjausta miten saisi valittua lisää kursseja.
- Varmaan ihan vain opintojen suunnittelussa. Että opinnot vastaisivat tavoitteita ja että tulisi tutuksi kaikkien eri vaihtoehtojen kanssa, esim. mitä mahdollisuuksia ulkomailla opiskelu tarjoaisi.
- Kurssien ja ylipäättänsä opiskelun suunnittelussa, jotta oma jaksaminen ja tavoitteet tulisi enemmän esille. Ammatillaisen kanssa on helpompaa miettiä 'rajoja'.
- Itseluottamus. Se, että kenellekään ei saa antaa hartioille paineita liikaa, ei itse antaa itselle.
- Väli vuoden viettämisen mahdollisuus.

Kyselyn loppuosassa oli myös muita avoimia kysymyksiä, jotka liittyivät jatko-opintoihin liittyvään ohjaukseen (15 vastausta avoimeen kysymykseen) ja muihin ohjaukseen liittyviin toiveisiin (8 vastausta avoimeen kysymykseen). Henkilökohtaisen ohjauksen tarve korostui säännönmukaisesti myös näihin kysymyksiin annetuissa vastauksissa. Näissä tarve henkilökohtaiseen ohjaukseen esitettiin vielä viidessätoista eri vastauksessa. Toisaalta todettiin, että opinto-ohjauksen luokkatunneilla asioita voisi käsitellä suurpiirteisesti ja tarkempaa tietoa tarvitseva voisi varata opinto-ohjaajalta henkilökohtaisen keskusteluajan. Toisaalta monissa vastauksessa esitettiin myös sitä, että jokaisen oppilaan kanssa olisi keskusteltava henkilökohtaisesti.

Keuruun lukion opiskelijoiden kommentteja henkilökohtaisen ohjauksen tarpeesta:

- Opinto-ohjaajan kanssa olisi mukavaa yhdessä pohtia omia kiinnostuksen kohteita ja suunnitelmia. Siis henkilökohtaisesti.
- Jokaiselle oma henkilökohtainen aika sekä 1. että 3. v opiskelijoille.
- Henkilökohtaiset keskustelut ovat paljon tärkeämpiä kuin opo-tunnit.
- Keskustelut opon kanssa, mahdollisesti myös ryhmäohjaajan kanssa.
- Haluan erityisesti henkilökohtaisia/ yksilökeskusteluja opon kanssa. siitä on mielestäni eniten hyötyä.

Henkilökohtaisen ohjauksen tarve vaikuttaa olevan varsin suuri. Opiskelijoiden toivomat henkilökohtaisesti käsiteltävät aiheet ovat sellaisia, joita käsitellään myös opinto-ohjauksen luokkatunneilla. Luokkatuntien lisäksi opiskelijat toivovat siis hyvin henkilökohtaista otetta ja syvällisyyttä ohjaukseen. Tämä on selkeä haaste, joka on hyvä pitää mielessä pohdittaessa opinto-ohjaajan toimenkuvaa ja ajankäyttöä.

7.4 Ohjaustoiminnan arviointia

Kyselyssä opiskelijoita pyydettiin arvioimaan lukion ohjaustoimintaa esittämällä sitä koskevia väittämiä. Lukiolaiset saivat jälleen vastata viisiportaisella asteikolla *täysin erimielttä, jokseenkin eri mieltä, en osaa sanoa, jokseenkin samaa mieltä ja täysin eri mieltä*. Olen koonnut opiskelijoiden mielipiteet seuraavaan taulukkoon 8.

TAULUKKO 8 Mitä mieltä Keuruun lukion toisen ja kolmannen vuoden opiskelijat (n=94) ovat ohjaustoiminnasta.

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	en osaa sanoa	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
Olen saanut neuvontaa ja ohjausta pulmatilanteissani	2	7	12	52	21
Olen tiennyt kenen puoleen kääntyä	3	3	6	47	35
Pulmatilanteeni on ratkaistu nopeasti	3	9	23	51	8
Opinto-opas on auttanut valintojen tekemisessä	5	12	13	48	16
Asioista tiedotetaan selkeästi ja hyvin	5	21	30	34	4
Asioista tiedotetaan ajoissa	6	20	21	39	8
Neuvonta- ja ohjauspalvelut ovat helposti saatavissa	3	14	21	42	14
Opinto-ohjauskurssin tunnit on sijoitettu lukujärjestykseen hyvin	8	14	34	33	5
Opon luokkatunnit ovat olleet hyödyllisiä ja mielekkäitä	9	20	32	29	4
Ryhmäohjaustuokioita on ollut riittävästi	0	2	12	43	37
Ryhmäohjaustuokioiden on olleet hyödyllisiä ja mielekkäitä	6	29	23	32	4
Minua on palveltu hyvin neuvontaa tarvitessani	2	3	16	59	14

7.5 Opiskelijoiden ohjaustyytyväisyys

Kyselyssä kerrottiin, että lukioaikaista ohjausta ja neuvontaa on saatavilla eri tahoilta. Opiskelijoita pyydettiin ilmaisemaan tyytyväisyytensä eri tahojen ohjaus ja neuvontapalveluihin. Ohjaustyytyväisyyteen liittyvät tulokset on koottu taulukkoon 9.

Opiskelijat ovat ilmeisen tyytyväisiä ryhmänohjaajien, aineenopettajien ja opinto-ohjaajan ohjauspalveluihin. Muiden ohjauspalvelujen tarjoajien osalta on vastattu usein ”en osaa sanoa”, mikä kertoo luultavasti siitä, että näitä palveluja ei ole käytetty. On kuitenkin hyvä muistaa Nummisen ym (2002) tutkimuksessakin esiin tullut seikka, että eri tahojen palveluita on yleensä monipuolisesti tarjolla ja tosiasiasa koko kouluyhteisö tekee laaja-alaisesti yhteistyötä ja kantaa siten vastuun opiskelijan opinnoista ja jatko suunnitelman varmistumisesta. Kaikki opiskelijan eduksi tehty työ ei kuitenkaan näy opiskelijalle.

TAULUKKO 9. Keuruun lukion toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoiden (n=94) ohjaustyytyväisyys.

	erittäin tyytymätön	melko tyytymätön	en osaa sanoa	melko tyytyväinen	erittäin tyytyväinen
Ryhmänohjaaja	5	4	13	45	27
Aineenopettaja	1	2	21	56	14
Rehtori/Koulutusjohtaja	7	10	55	16	6
Opinto-ohjaaja	2	2	14	44	32
Kouluterveydenhoitaja	6	7	47	18	16
Koulukuraattori	13	6	71	3	1
Koulusihteeri	6	2	49	27	10
Tutor	14	5	70	3	2
Muu henkilökunta	9	2	60	14	8

7.6 Ohjauksen sisällöt ja käsittelytavat

Lomakkeen loppuosassa oli muutamia avoimia kysymyksiä, joilla halusin saada tietoa siitä, minkälaisia sisältöjä opiskelijat toivovat ohjaukseen ja millä tavoin opiskelijat toivoisivat asioita käsiteltävän opinto-ohjauksessa tai ryhmänohjauksessa.

7.6.1 Opinto-ohjaukseen toivottuja sisältöjä

Opinto-ohjauksen toivottuja sisältöjä käsittelevään kysymykseen opiskelijat vastasivat ahkerasti. Jopa 83 kyselylomakkeessa oli vastattu jotain. Opiskelijoiden esittämät toiveet ovat hyvin liitettävissä opinto-ohjauksen ydinalueisiin eli henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaukseen, opiskelutaitojen ja opiskelun ohjaukseen, ammatillisen suuntautumisen ohjaukseen ja jatko-opintoihin ohjaukseen

Kaikkein eniten lukiolaiset toivoivat saavansa tietoa eri koulutusmahdollisuuksista eli lukion jälkeisistä opiskelupaikoista, niihin hakemisesta ja valintakokeista (45 mainintaa). Seuraavaksi eniten toivottiin tukea ammatinvalintaan lisäämällä työelämä tietoutta eli lähinnä tietoa ammateista ja niiden vaatimuksista, mutta myös tilastotietoa työllistymisestä ja palkkauksesta (23 mainintaa).

Lukio-opiskelun tavoitteellisuuteen ja suunnitteluun liittyvät vastaukset ovat sijoitettavissa osin joko jatko-opintojen ohjaukseen tai opiskelutaitojen ja opiskelun ohjaukseen. Esimerkiksi ainevalintojen merkitys jatko-opinnoissa, kurssivalinnat ja kurssisisällöt mainittiin kymmenessä vastauksessa ja ylioppilaskirjoitukset puolestaan kahdeksassa vastauksessa. Vähemmän kuin viisi mainintaa saaneita aiheita olivat opiskelutekniikat, vierailut, tuet, omat vahvuudet ja jaksaminen, opiskelu ulkomailla, väli vuoden viettämissä mahdollisuudet sekä oman koulun ajankohtaiset asiat.

Keuruun lukion opiskelijoiden kommentteja opinto-ohjauksen sisällöistä:

- Ammatinvalintaa, jatko-opintoja, hakuohjeet, mitä aineita pitäisi opiskella että pääsee opiskelemaan haluamalleen alalle.
- Tulevaisuuden ammattiasioita ja miten niihin pääsee opiskelemalla.
- Yleinen opinto-ohjaus ei ollut kovinkaan hyödyllistä minulle. Vierailut muissa kouluissa olisi kivoja!!
- Ylioppilaskirjoituksia.
- Ne ajankohtaiset asiat, jotka kyseisille oppilaille ovat tulossa. Esim. kakkosille ja kolmosille yo-infoa ja jatkokoulutusjuttuja paljon.
- Jatko-opiskelumahdollisuuksia, opiskelujaksamista ja keinoja siihen. eri aloja kiinnostuksen mukaan.
- Lukiovalintoja ja niiden vaikutuksia tuleviin opiskeluihin. Lisäksi korkea-asteen koulutusta ja pääsyvaatimuksia.
- Mahdollisuuksia tutustua omiin kiinnostuksen kohteisiin
- Enemmän sitä, minne paikkoihin pääsee eniten opiskelijoita.
- Työttömyysmäärä aloilta.
- Kouluun sisään pääsemisen vaikeus.

7.6.2 Toiveita käsittelytavoista

Toisessa avoimessa kysymyksessä tiedusteltiin sitä, millä tavoin opiskelijat toivoisivat erilaisia asioita tai kysymyksiä käsiteltävän ryhmänohjaustuokioissa tai opinto-ohjauksen luokkatunneilla. Yleisimmät vastaukset olivat ”*keskustelemalla*” (18), ”*opettajajohtoisesti*” (9) tai ”*samaan tapaan kuin ennen*” (6). On muistettava, että kysely teetettiin kuudessa ohjausryhmässä, joissa on kuusi erilaista ryhmänohjaajaa. Opiskelijoiden oppimistyylien ja opettajien opetustyylien erilaisuus on varmastikin nähtävissä näissä vastauksissa.

Toisaalta toivottiin myös mahdollisuutta itsenäiseen työskentelyyn eli esim. opinto-ohjaustunnin käyttöä itseä kiinnostavan alan tutkimiseen eri tietolähteistä. Myös vertaisohjausta eli jo jatko-opinnoissa olevien opiskelijoiden esiintymisiä toivottiin. Jälleen avoimen kysymysten vastauksissa nousi henkilökohtaisen ohjauksen tarve useankin kerran.

Keuruun lukion opiskelijoiden kommentteja käsittelytavoista:

- Ryhmäkeskustelut ovat hyviä, mutta henkilökohtaisia juttutuokioita tarvitaan myös. Aika vain on rajallista.
- Yhteisesti, ei kovin paljon paritöitä.
- Myös itsenäistä tiedonhakua.
- Eri näkökulmien tarkastelua.
- Opiskelijat osaavat kertoa asioista hyvin.
- Henkilökohtainen taso lienee paras.
- Jokaisella olisi oikeus käsitellä asioita, jotka ovat itselle mielekkäitä.
- Jutteleamalla. Ettei kaikki olisi opon tai ryhmänohjaajana puhetta vain.
- Monipuolisuus on tehokkainta.
- Ihan hyvin nuo nyt näyttävät toimivan.
- Eri tietolähteitä, joista voisi tutkia omaa alaa.
- Samasta opinnosta kiinnostuneiden ryhmäkeskusteluja.

7.6.3 Jatko-opintoihin liittyvä ohjaus

Kyselylomakkeessa oli avoin kysymys jatko-opintoihin liittyvästä ohjauksesta. Oletukseni oli, että jatko-opintoihin ohjaus koetaan tärkeäksi ja halusin saada selville opiskelijoiden toiveita siihen liittyen. Kuten taulukosta 7 kävi ilmi, opiskelijat kokevat eniten ohjaustarvetta juuri jatko-opintoihin liittyen. Yhteensä 53 opiskelijaa ilmaisi jatko-opintoihin liittyvän ohjaustarpeen olevan melko suuri tai erittäin suuri. Avoimeen kysymykseen ”Mitä toiveita sinulla on jatko-opintoihin liittyvästä ohjauksesta?” oli kirjoitettu toiveita tai kommentteja yhteensä 71 lomakkeessa.

Ehdottomasti eniten toivottiin (42 vastausta) monipuolista neuvontaa ja tiedottamista jatko-opiskeluihin liittyen ja eri aloja koskevaa työelämä tietoutta. Tietoa toivottiin saatavan opinto-ohjauksen luokkatunneilla, tiedotustilaisuuksissa, eri oppilaitosten esittelytilaisuuksissa ja messuilla. Toisaalta toivottiin myös mahdollisuutta paneutua jatko-opiskelukysymyksiin nykyistä syvällisemmin. Joissain vastauksissa viitattiin myös siihen, että jatko-opintoihin liittyvää ohjausta pitäisi aikaistaa.

Keuruun lukion opiskelijoiden kommentteja käsittelytavoista:

- Että se olisi mahdollisimman monipuolista ja otettaisiin paljon eri vaihtoehtoja huomioon.
- Paljon tietoa, faktoja, ei ’turhia’ ylistyksiä tai tavoitteiden saavuttamisen yliarviointia, konkreettista, ei liian varovaista keskustelua, ohjausta ’kädestä pitäen’.
- Mahdollisimman monesta jatko-opintopaikasta tulisi esittelijä, mielellään opiskelija, sekä messukäyntejä.
- Jatko-opiskelua, kurssivalintoja lukiossa jatko-opiskelua ajatellen. Jo lukion ykkösille ja kakkosille kannattaisi antaa mahdollisuus päästä messuille (esim. Studia), jotta oma ala selkiytyisi. Kolmantena vuonna alkaa olla jo myöhäistä.

7.6.4 Ohjauksen saatavuus

Kyselylomakkeessa en varsinaisesti tiedustellut opiskelijoiden kokemuksia ohjauksen saatavuudesta, mutta asia nousi esiin sekä jatko-opintoihin ohjaukseen liittyvässä avoimessa kysymyksessä (viisi mainintaa saatavuudesta) sekä myös kyselylomakkeen loppuosassa, jossa tiedusteltiin muita ohjaukseen liittyviä toiveita (kahdeksan mainintaa saatavuudesta).

Keuruun lukion opiskelijoiden kommentteja ohjauksen saatavuudesta:

- Toivottavasti saan, jos tarvitsen.
- Että saan tietoa, jos on kysyttävää.
- Vain se, että saan tarvittaessa apua.
- Jos tarvitsen apua, niin toivon mukaan myös saan sitä.
- Ei lisättävää, saan sitä tarvittaessa.
- Toivoisin, että opoilla olisi enemmän aikaa lukiolaisille. Harvoin niitä näkee, kun etsii.
- Opoilla ajat välillä vähän vähissä.
- Kysymyksiin saisi selkeän vastauksen ja aina olisi joku tavoitettavissa, joka osaisi vastata.
- Joku, jolta voisi kysyä, olisi aina tarvittaessa paikalla
- Opon pitäisi olla tavattavissa melkein jatkuvasti!

Ohjauksen saatavuutta on käsitelty myös Nummisen ym (2002) julkaisussa. Siinä todettiin, että yleisesti opinto-ohjauksen saatavuudessa on vakavia puutteita. saatavuuden tarkastelussa on toisaalta otettava huomioon, paljonko opinto-ohjaajalla on ohjattavia oppilaita ja toisaalta on tarkasteltava opiskelijoiden ja opinto-ohjaajan arvioita ohjauksen saatavuudesta. Keuruun lukion opiskelijoiden vastauksista on toisaalta nähtävissä tyytymättömyys siihen, että opinto-ohjaaja ei ole aina tavoitettavissa, mutta toisaalta myös ymmärrys ja tieto siitä, että henkilökohtaisen ajan saa itselleen varattua jollakin aikavälillä. Ohjauksen saatavuutta parantaakseni olen jo ottanut käyttöön ajanvarauslistan lukiolaisille. Jatkossa, toimenkuvien selkiytyttyä ja virallistettua, toivoakseni voin suunnitella ajankäyttöäni siten, että määritän myös säännöllisen vastaanottoajan.

7.6.5 TET-kurssin kehittäminen

Nummisen ym. (2002) arvioinnin mukaan ammatillisen suuntautumisen ohjaus on yksi koulujärjestelmän ongelma-alueista ja uranvalinnan ohjauksen menetelmien ja työmuotojen kehittämisen tarve on ilmeinen. Lukion opiskelupaikakseen valinneista puolet perusteli valintaansa sillä, että siten saa lisää aikaa ammatinvalinnan tekemiseen. Lukion opiskelijoista suurin osa katsoi saaneensa liian vähän tietoja työelämästä ja ammasteista. Lukiolaisen TET-jaksot ovat yksi esimerkki työelämään perehtymisestä ja ammatillisen suuntautumisen ohjauksesta.

Keuruun lukiolaisten valittavissa koulukohtaisena soveltavana kurssina on ns. TET-kurssi. TET eli työelämään tutustumisen kurssi suoritetaan nykyisellään siten, että opiskelija voi oman valinnan mukaan tutustua kiinnostavaan ammattialaan ja /tai koulutukseen teoriassa ja käytännössä. Tutustuminen tapahtuu kouluajan ulkopuolella. Tutustumisjaksosta kirjoitetaan raportti ja tutkielma. Kurssin suorittamisesta sovitaan opinto-ohjaajan kanssa ja opinto-ohjaaja hyväksyy kurssin. (Keuruun lukio. Kurssikuvaukset 2007-2008.) Kurssi on tällaisenaan ollut tarjolla ja opiskelijoiden valittavissa jo usean vuoden ajan. Oma kokemukseni mukaan lukiolaiset valitsevat TET-kurssia varsin vähän. Tästä syystä halusin kyselyssä tiedustella opiskelijoiden näkemyksiä ja toiveita TET-kurssin kehittämiseksi.

Kysymykseen vastasi 47 opiskelijaa. Noin puolet (24) vastaajista vastasi kysymykseen siten, että heidän vastauksensa saattoi luokitella kolmeen kategoriaan:

- 1) TET-kurssin nykyinen toteutustapa on hyvä/ ei kehittämistoiveita (14)
- 2) En osaa sanoa (8)
- 3) TET-kurssia ei tarvita (2)

Muissa vastauksissa (23) sen sijaan esitettiin myös kehittämistoiveita:

- 1) **Kurssista tiedottaminen (12)** on selvästikin ollut puutteellista, sillä tiedottamisen vähyys tai täydellinen tietämättömyys kurssista mainittiin 12 vastauksessa. Kurssin esittely on luonnollisesti mukana kurssikuvausvihkosessa, mutta se ei ole ollut opiskelijoiden mielestä riittävä tiedottamistapa.

Keuruun lukion opiskelijoiden kommentteja TET-kurssista:

- Siitä kerrottaisiin enemmän
- Ainakin sellaisesta pitäisi tiedottaa ja kertoa enemmän sekä tarkemmin.
- ÖÖ. En tiedä, mikä on TET-kurssi.
- Jännä juttu, kun kuulen tällaisesta vasta nyt... TET-kurssi nimenomaan mieluisassa työympäristössä lukiossa, kuullostaa hyvälle.
- Mikä TET-kurssi? muistan joskus kuulleen siitä, mutta ehkä siitä voisi tiedottaa paremmin..?!
- Kurssista puhutaan aivan liian vähän, joten sitä ei tule edes ajatelleeksi...

- 2) **Kurssin kehittämiseen** liittyviä ideoita esitettiin 11 lomakkeessa ja ne koskivat kurssin toteutustapaa, sisältöä ja ohjeistamista. Vastauksista kävi ilmi, että kehittämisideoita antoivat myös ne lukiolaiset, jotka eivät ole suorittaneet TET-kurssia. Heidän vastauksistaan saa viitteitä syistä, miksi kurssia ei ole valittu.

Keuruun lukion opiskelijoiden kehittämideoita:

- No että olisi edes realistinen mahdollisuus suorittaa sellainen. Nykyinen kurssitarjotin ei josta ollenkaan, se luo stressaavan tahdin ja poissulkee monia kiinnostavia kursseja.
- Käytännössä aika vaikea toteuttaa
- Jatko-opiskelun ohjauksen voisi liittää siihen samaan.
- Kurssiin liittyvät tehtävät erilaisia, ei niin tarkoin ohjeistettuja.
- Pidempi voisi olla.
- Olisi hyvä olla parikin 3 vuoden aikana
- Selkeät ohjeet, jotta ei tarvitsisi soveltaa niin paljon.

8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän kehittämishankeprosessin aikana olen saanut kattavan kuvan Keuruun lukion opinto-ohjauksen nykytilasta opettajien ja opiskelijoiden näkökulmasta. Kehittämishankkeen tekeminen on ollut mitä parhainta perehtymistä nykyiseen työhöni ja se on antanut minulle hyvät eväät oman työni ja koulumme opinto-ohjauksen kehittämiseksi jatkossa. Sekä opiskelijoiden että opettajien näkemykset ovat tärkeitä, ne ovat ehdottomasti huomioon otettavia seikkoja, kun ohjausjärjestelmää kehitetään.

Opinto-ohjaus on koko kouluyhteisön yhteinen tehtävä. Jotta pääsemme hyviin tuloksiin opiskelijan tulemisessa ja ohjaamisessa, on meidän oltava tietoisia toistemme tehtävistä ja vastuista ja kyettävä tekemään yhteistyötä, löydettävä aikaa yhdessä tekemiselle. Opiskelijoiden ohjaustyytyväisyys kertoo, että moni asia jo nyt koulussamme hoidettu erinomaisesti. Opiskelijat kuitenkin toivovat saavansa ohjausta enemmän ja monipuolisemmin, kuin nykyisellään pystymme tarjoamaan. Opiskelijat toivovat enemmän henkilökohtaista ohjausta. Henkilökohtainen ohjaus on myös lukion opettajien mielestä opinto-ohjaajan tärkein tehtävä.

Opinto-ohjauksen kokonaisuuden organisointi ja kehittäminen Keuruun lukion sisällä eri asiantuntijoiden kesken on mittava haaste. Onneksi työyhteisö suhtautuu kehitykseen myönteisesti ja ymmärtää ohjauksen merkityksen lukion toiminnassa. Opettajakyselyn perusteella nousi esiin tiettyjä kysymyksiä, joita opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajien tulee yhdessä pohtia ja suunnitella. Opettajat nostivat kehittämiskohteina esiin ryhmänohjaajien keskinäisen yhteistyön ja yhteistyön ryhmänohjaajien ja opinto-ohjaajan välillä. Koulussamme toimivassa toisen asteen opiskelijahuoltotyöryhmässä onkin jo kypsytelty ideaa ns. ryhmänohjaajakansion tuottamisesta ryhmänohjaajien avuksi.

Lukio-opiskelijoiden laadukas ohjaaminen, ohjauksen organisointi ja kehittäminen edellyttävät, että ohjaukselle on varattu riittävät resurssit. Tämän kehittämishankkeen aikana käsitykseni opinto-ohjaajien toimenkuvien selkiyttämisen tarpeesta koulussamme on vain vahvistunut. Toivon, että jatkossa koulussamme on erikseen opinto-ohjaajat yläkoulussa ja lukiossa. Ohjauksen toimivuuden kannalta on tietenkin tärkeää, että opinto-ohjaajien välinen yhteistyö on saumatonta. Jo pelkästään lukion opetussuunnitelma asettaa merkittäviä haasteita lukion opinto-ohjaukselle. Kun samaan yhteyteen lisätään vielä tämän päivän koulumaailman tunnusmerkit eli entistä henkilökohtaisemmat opinpolut, oppilaitosten verkottuminen ja seudullinen yhteistyö, on selvää, että lukion opinto-ohjausta ei voi toteuttaa vain yläasteen puolelta jäljelle jääneellä ohjausajalla.

Tutortoiminnan juurruttaminen osaksi ohjausjärjestelmää on myös yksi kehittämiskohde. Tutortoiminta on paitsi verraton ohjausmenetelmä tietyissä kysymyksissä, mutta myös opettavainen kokemus tutoreiksi ryhtyville. Tutortoiminnan profiilia koulussamme pitää nostaa ja koulumme tutoreilla voisi jatkossa olla omat nimetyt ryhmänsä, jolloin tutorilla olisi omat oppilaansa ja yhteistyö myös ryhmänohjaajan kanssa voisi rakentua. Lukion tutortoiminnan kohdalla on kuitenkin pidettävä huolta siitä, että tutorointi ei muodostu itse tutoreille liian raskaaksi taakaksi omien lukio-opintojensa ohella. Voisikin olla paikallaan keskustella ja kirjata ylös tutorin tehtävät eli lähinnä selventää rajauksia ja tiedottaa tutoreille riittävästi myös eri tahoista, joiden puoleen he voivat ohjausasioissa kääntyä ja muitakin ohjata niin toimimaan.

Työelämään tutustuminen on edelleen merkittävä haaste lukiossa. Opiskelijakyselyt antoivat tärkeää tietoa siitä, että esimerkiksi opiskelijoiden tietoisuus tarjolla olevasta työelämään tutustumisen kurssista on todella vähäistä. Nykyisen kurssin lisäksi kannattaisi kehittää jonkinlainen vaihtoehtoinen suoritustapa. Tämä voisi olla esimerkiksi seudun elinkeinoelämän kanssa yhteistyössä toteutettava tutustuminen eri ammatteihin. Se voisi toteutua yksinkertaisimmillaan koululla pidettävillä eri ammattien esittelyillä ja niihin liittyvillä tehtävillä. Tämän muotoinen kurssi voisi jatkossa olla yhteistoiminnan kurssitarjottimella myös ammattiin opiskelevien valittavissa. Tällöin kurssi palvelisi myös ammattiin opiskelevien mahdollisia jatko-opintosuunnitelmia. Edellä mainitun kaltainen kehittäminen vaatii sekä opinto-ohjaajalta että muilta ohjaustyöhön osallistuvilta tehokasta panostusta ja valmiutta moniammatilliseen yhteistyöhön.

Opinto-ohjauksen luokkatuntien suunnitteluun ja ajalliseen rytmitykseen sain myös hyviä ideoita. Luokkatuntien entistä tarkempi suunnittelu ja erilaisten menetelmien käyttö on jatkossa hyvä ottaa huomioon. Toisaalta jatkopohdintoja vaatii opinto-ohjauksen luokkatuntien ja henkilökohtaisen ohjauksen suhde. Edellä mainitut kysymykset on mietittävä suunniteltaessa lukion opinto-ohjaajan toimenkuvaa. Ohjauksen saatavuus nousi selkeästi opiskelijoiden vastauksessa esiin. Tämäkin on merkittävä kysymys, nykyinen käytäntö ei ole omiaan takaamaan lukiolaisille riittävää ohjausta.

Ohjauksen arviointi olisi hyvä toteuttaa määräajoin tästä eteenpäin. Kysely on suhteellisen helposti toteutettavissa esimerkiksi sähköisenä kyselynä. Jatkossa kysely kannattaa ulottaa myös lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoihin. Jatkossa voisi vielä tarkemmin tutkia opiskelijoiden antamia vastauksia luokkatasoisin ja saada niistä suuntaviivoja ohjauksen suunnitteluun lukio-opintojen eri vaiheessa.

Tämän kehittämishankkeen luontevana jatkona olisi mielestäni Keuruun lukion ohjaussuunnitelman laatiminen hyödyntäen nyt kerättyjä opettajien ja opiskelijoiden näkemyksiä ja kehittämisideoita. Ohjaussuunnitelma on tietenkin tehtävä tiiviissä yhteistyössä koko henkilökunnan kanssa, mutta ydinjoukkona voisivat toimia ryhmäohjaajat, opinto-ohjaaja ja koulutusjohtaja. Työskentelyn aloittamisen pohjana voisi toimia esimerkiksi laatimani karkea suunnitelma (liite 3), jota sitten yhdessä tarkennettaisiin sisällöllisen, ajallisen, työnjaollisen ja vastuu-ulottuvuuden osalta.

LÄHTEET

- Kasurinen, H. 2004. Ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Teoksessa H. Kasurinen (toim.) 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Helsinki: Opetushallitus, 40-56.
- Keuruun lukion opetussuunnitelma (<http://opspro.peda.net/keuruu/>)
Keuruun lukion opinto-opas 2007-2008.
- Keuruun kaupungin nuorisopoliittisen ohjelman 2001 päivitys 2005 ja kehittämiskohteet 2006-2009. Valmisteluasiakirja, helmikuu 2006. Koonnut: Ari Kanerva.
- KNALLI – Keuruun koulutusmalli –hankkeen hankesuunnitelma (2003). ESR-projektin hankesuunnitelma. Kehittämisyhtiö KeuLink Oy.
- KNOPPI – Keuruun nuori oppi -projektin loppuraportti. (2004). ESR-projektin loppuraportti. Kehittämisyhtiö KeuLink Oy.
- Lairio, M. ja Puukari, S. (toim.) 1999. Opinto-ohjaajan toimenkuva muuttuvassa yhteiskunnassa. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuslauseita 1.
- Lehtinen, E. ja Jokinen, T. 1996. Tutor. Itsenäistyvän oppijan ohjaaja. Helsinki: Atena.
- Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003. Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet
Lukiolaki (629/98)
Lukioasetus (810/98).
- Merimaa, E. 2002. Perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien perusteiden merkitys ohjauksen kannalta. Teoksessa R. Vuorinen & H. Kasurinen (toim.) Ohjaus Suomessa 2002. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos, 99-109.
- Merimaa, E. 2004. Oppilaan ja opiskelijan ohjaus perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa. Teoksessa H. Kasurinen (toim.) 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Helsinki: Opetushallitus, 71-81.
- Nummenmaa, A. 2004. Moniammatillisen ohjauskulttuurin kehittäminen. Teoksessa H. Kasurinen (toim.) 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Helsinki: Opetushallitus, 113-122.
- Numminen, U. 2004. Seutukunnallinen yhteistyö opinto-ohjauksessa. Teoksessa H. Kasurinen (toim.) 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Helsinki: Opetushallitus, 98-112.
- Numminen, U., Jankko, T., Lyra-Katz, A., Nyholm, N., Siniharju, M. & Svedlin, R. 2002. Opinto-ohjauksen tila 2002: Opinto-ohjauksen arviointi perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa sekä koulutuksen siirtymävaiheessa. Helsinki: Opetushallitus.
- Nykänen S., Karjalainen M., Vuorinen R. & Pöyliö L. 2007. Ohjauksen alueellisen verkoston kehittäminen – poikkihallinnollinen ja moniammatillinen yhteistyö voimavarana. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Puukka, H. ja Yrjänä-Toivanen, K. 2006. Ohjaukselliset haasteet Keuruun toisen asteen oppilaitosten yhteistyössä. Kehittämishanke. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Seudullinen osaamisohjelma 2010. Keuruun seutu. Versio 1.6.2005. Kehittämisyhtiö KeuLink Oy.
- Toisen asteen koulutuksen kehittämissuunnitelma vuoteen 2010. Keuruun toisen asteen oppilaitosten johtoryhmä. Keuruun kaupunki. 8.5.2006.

KYSELY KEURUUN LUKION OPETTAJILLE OPINTO-OHJAUKSEN KEHITTÄMISEKSI

I ARVIOI, KUINKA TÄRKEÄKSI KOET SEURAAVAT LUKION OPINTO-OHJAAJAN TEHTÄVÄT

Rengasta mielestäsi oikeat vaihtoehdot:

1 = ei tärkeä, 2 = melko tärkeä, 3 = tärkeä, 4 = hyvin tärkeä, 5 = erittäin tärkeä

1. Opinto-ohjauksen koordinointi, suunnittelu ja kehittäminen _____ 1 2 3 4 5
2. Yhteistyö ryhmäohjaajien kanssa _____ 1 2 3 4 5
3. Yhteistyö rehtorien kanssa _____ 1 2 3 4 5
4. Yhteistyö yläasteiden kanssa (9 lk:t) _____ 1 2 3 4 5
5. Henkilökohtainen ohjaus ongelmatilanteissa _____ 1 2 3 4 5
6. Henkilökohtainen jatko-opintoihin ohjaus _____ 1 2 3 4 5
7. Uravalinnan ohjaaminen _____ 1 2 3 4 5
8. Työelämään tutustumisen järjestäminen _____ 1 2 3 4 5
9. Hakuasioista huolehtiminen _____ 1 2 3 4 5
10. Oppilaitosten esittelyt, vierailut (jatko-opintoihin liittyvät infot) _____ 1 2 3 4 5
11. Keuruun lukion esittelyt (lukioinfot yläasteilla, vanhempainilloissa) _____ 1 2 3 4 5
12. Uusien opiskelijoiden tutustuttaminen lukion käytäntöihin _____ 1 2 3 4 5
13. Osallistuminen opoille tarkoitettuihin koulutustilaisuuksiin _____ 1 2 3 4 5
14. Vanhempainiltojen suunnitteluun osallistuminen _____ 1 2 3 4 5
15. Vanhempainilloissa tiedottaminen _____ 1 2 3 4 5
16. Opiskelijan opastaminen opinto-ohjelman laadinnassa _____ 1 2 3 4 5
17. Opiskelijan opastaminen jakson valintojen teossa _____ 1 2 3 4 5
18. Ylioppilaskirjoituksiin liittyvä ohjaus _____ 1 2 3 4 5
19. Opiskelijan avustaminen yo-kirjoitussuunnitelman laadinnassa _____ 1 2 3 4 5
20. Opiskelijan opintomenestyksen seuranta _____ 1 2 3 4 5
21. Opiskelijahuollolliset tehtävät _____ 1 2 3 4 5
(yhteydenpito terveydenhoitajaan, huoltajiin, koulukuraattoriin jne)
22. Opinto-ohjaustuntien pitäminen _____ 1 2 3 4 5
23. Henkilökohtaisen ohjauksen antaminen _____ 1 2 3 4 5
24. Kouluyhteisön toiminnan kehittäminen _____ 1 2 3 4 5
25. Koulun ulkopuolinen yhteistyö (yritykset, oppilaitokset, opot) _____ 1 2 3 4 5
26. Tutorien koulutus ja ohjaus _____ 1 2 3 4 5

YMPYRÖI VIELÄ EDELLÄ OLEVAAN LUETTELOON NE KOLME OPON TEHTÄVÄÄ, JOTKA KAIPAISIVAT ENITEN KEHITTÄMISTÄ LUKIOSSAMME.

II ARVIOI, KUINKA TÄRKEÄKSI KOET SEURAAVAT AINEENOPETTAJAN OHJAUKSEEN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT

1 = ei tärkeä, 2 = melko tärkeä, 3 = tärkeä, 4 = hyvin tärkeä, 5 = erittäin tärkeä

1. Selvittää opiskelijoille kurssin alussa pakollisten, syventävien ja soveltavien kurssien tavoitteet, sisällöt ja arvosteluperiaatteet _____ 1 2 3 4 5
2. Selvittää oppiaineensa kurssien opiskeluvaihtoehdot _____ 1 2 3 4 5
3. Selvittää oppiaineensa kurssien suositeltavat suoritusjärjestykset _____ 1 2 3 4 5
4. Opastaa tehokkaan opiskelutekniikan omaksumiseen aineessaan _____ 1 2 3 4 5
5. Saattaa opinto-ohjaajan tietoon opiskelijan työskentelyssä ja opintojen etenemisessä havaitut ongelmat _____ 1 2 3 4 5
6. Puuttuu runsaasti poissaoloihin (ryhmäohjaajan ja opon informointi) _____ 1 2 3 4 5

7. Seuraa oppiaineensa pakollisten kurssien suorittamista _____ 1 2 3 4 5
8. On tietoinen oman aineensa opiskelijoiden etenemisesteistä _____ 1 2 3 4 5
9. Opiskelijan lähiohjaajana toimiminen _____ 1 2 3 4 5

YMPYRÖI MYÖS AINEENOPETTAJAN OHJAUSTYÖHÖN LIITTYVISTÄ TEHTÄVISTÄ NE, JOTKA VAATISIVAT SINULTA ENITEN KEHITTÄMISTÄ.

III ARVIOL, KUINKA TÄRKEÄKSI KOET SEURAAVAT OPPILASTUTORIN TEHTÄVÄT

1 = ei tärkeä, 2 = melko tärkeä, 3 = tärkeä, 4 = hyvin tärkeä, 5 = erittäin tärkeä

1. Yhteistyö opinto-ohjaajan kanssa _____ 1 2 3 4 5
2. Yhteistyö tutorryhmänsä ryhmäohjaajan kanssa _____ 1 2 3 4 5
3. 9-luokkalaisten opastaminen kurssitarjottimen ja lukujärjestyksen käyttämisessä _____ 1 2 3 4 5
4. Ykkösten avustaminen jaksojen valintojen teossa _____ 1 2 3 4 5
5. Yhteishengen luominen _____ 1 2 3 4 5
6. Ykkösten opastaminen koulun käytänteissä _____ 1 2 3 4 5
7. Koulun esitleminen esim. koulutusmessuilla tai yläasteilla _____ 1 2 3 4 5
8. Uusien opiskelijoiden opastaminen koulun tiloihin _____ 1 2 3 4 5

YMPYRÖI NE TEHTÄVÄT, JOTKA KAIPAISIVAT ENITEN KEHITTÄMISTÄ.

IV OLETKO TOIMINUT RYHMÄNOHJAAJANA?

1. En 2. Kyllä

V ARVIOL, KUINKA TÄRKEÄKSI KOET SEURAAVAT RYHMÄNOHJAAJAN TEHTÄVÄT OHJAUKSESSA.

1 = ei tärkeä, 2 = melko tärkeä, 3 = tärkeä, 4 = hyvin tärkeä, 5 = erittäin tärkeä

1. Opiskelijan lähiohjaajana toimiminen _____ 1 2 3 4 5
2. Opiskelijan tutustuttaminen lukion käytänteisiin _____ 1 2 3 4 5
3. Opiskelijan kurssikertymän seuraaminen _____ 1 2 3 4 5
4. Opiskelijan opintomenestyksen seuraaminen _____ 1 2 3 4 5
5. Yhteistyö opinto-ohjaajan kanssa _____ 1 2 3 4 5
6. Opiskelijan ohjaaminen opinto-ohjaajalle _____ 1 2 3 4 5
7. Opiskelijan yo-ilmoittautumisten seuranta _____ 1 2 3 4 5
8. Opiskelijan avustaminen yo-kirjoitussuunnitelman laadinnassa _____ 1 2 3 4 5
9. Lukiomme opetussuunnitelmaan tutustuttaminen _____ 1 2 3 4 5
10. Opinto-opiaan hallitseminen (valintamahdollisuudet, suoritusohjeet, arvostelu jne.) _____ 1 2 3 4 5
11. Opiskelijan avustaminen jakson valintojen teossa _____ 1 2 3 4 5
12. Tapakasvatus _____ 1 2 3 4 5
13. Tiedottaminen ryhmään / ryhmästä _____ 1 2 3 4 5
14. Yhteistyö muiden ryhmäohjaajien kanssa _____ 1 2 3 4 5
15. Ryhmäohjauksen kehittäminen _____ 1 2 3 4 5
16. Yhteistyö tutoroppilaiden kanssa _____ 1 2 3 4 5
17. Ryhmäohjaustuokioiden pitäminen _____ 1 2 3 4 5

18. Poissaolojen seuranta _____ 1 2 3 4 5
 19. Yhteydenpito huoltajiin _____ 1 2 3 4 5
 20. Opiskelijahuoltoon liittyvät asiat (yhteydenpito terveydenhoitajaan,
 koulukuraattoriin jne.) _____ 1 2 3 4 5

YMPYRÖI NE TEHTÄVÄT, JOTKA MIELESTÄSI KAIPAISIVAT ENITEN KEHITTÄMISTÄ.

SEURAAVAT KYSYMYKSET ON TARKOITETTU VAIN RYHMÄNOHJAAJILLE

VI MITEN USEIN RYHMÄNOHJAUSTUOKIOITA PITÄISI OLLA?

1. Kerran viikossa	2. Kerran kahdessa viikossa
3. Kerran kuukaudessa	4. Kerran jakson aikana
5. Kahdesti jaksossa	6. Tarpeen mukaan

VII KUINKA PALJON RYHMÄNOHJAAJAN PITÄISI VARATA AIKAA OPISKELIJAN YHTÄ HENKILÖKOHTAISTA OHJAUSKERTAA VARTEN?

IIIX MITKÄ EDELLÄ ESITETYISTÄ (kysymys V) RYHMÄNOHJAAJIEN TEHTÄVISTÄ OVAT SELLAISIA, ETTÄ TARVITSISIT NIIDEN HOITAMISEEN LISÄKOULUTUSTA, JOTA VOITAISIN ANTTAA RO-PALAVEREISSA TAI ESIM. VESO-PÄIVÄNÄ?

IX KUINKA USEIN PITÄISI OLLA RYHMÄNOHJAAJIEN PALAVEREITA?

1. Joka viikko	2. Kaksi kertaa jaksossa
3. Tarvittaessa	4. Aina ennen ryhmänohjaustuokiota

- X PITÄISIKÖ RYHMÄNOHJAAJAN JA OPINTO-OHJAAJAN PITÄÄ KAHDENKESKISIÄ PALAVEREITA?**
1. Ei 2. Kyllä
- XI JOS VASTASIT KYLLÄ, haluaisitko, että palaverit pidettäisiin**
1. Kerran jakson aikana
2. Kahdesti jaksossa
3. Tarpeen vaatiessa
- XII MIKÄ ON MIELESTÄSI POSITIIVISINTA RYHMÄNOHJAAJAN TYÖSSÄ?**
- XIII MIKÄ ON MIELESTÄSI NEGATIIVISINTA RYHMÄNOHJAAJAN TYÖSSÄ?**
- XIV MITEN HALUAISIT KEHITTÄÄ RYHMÄNOHJAUSTA?**

Lämpimät kiitokset mielipiteistäsi!

KYSELY KEURUUN LUKION OPISKELIJOILLE OPINTOJEN OHJAUKSEN TOIMIVUUDESTA

Hyvä lukiolainen.

Tämä kysely liittyy lukion opinto-ohjauksen kehittämishankkeeseen.

Kyselyvastaukset käsitellään luottamuksellisesti siten, että kenenkään yksittäinen vastaus ei nouse esiin. Mielipiteesi on tärkeä opinto-ohjauksen kehittämisen kannalta.

1. **Sukupuoli** 1. Poika 2. Tyttö

2. **Ryhmäsi** _____

3. **Keiden kanssa olet keskustellut henkilökohtaisesti lukio-opintojesi aikana opintoihin liittyvistä asioista ?**

Ympyröi sopivin vaihtoehto

1 = en ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran, 4 = paljon

Ryhmänohjaaja _____	1 2 3 4
Aineenopettaja _____	1 2 3 4
Rehtori/koulutusjohtaja _____	1 2 3 4
Opinto-ohjaaja _____	1 2 3 4
Koulusihteeri _____	1 2 3 4
Kouluterveydenhoitaja _____	1 2 3 4
Koulukuraattori _____	1 2 3 4
AmmatINVALINNANPSYKOLOGI _____	1 2 3 4
Koulupsykologi _____	1 2 3 4
Tutor _____	1 2 3 4
Ystävät _____	1 2 3 4
Vanhemmat _____	1 2 3 4
Muu henkilö, kuka? _____	1 2 3 4

4. **Kuinka suuri on ohjaustarpeesi seuraavissa asioissa tällä hetkellä?**

Ympyröi sopivin vaihtoehto.

1 = erittäin vähän, 2 = vähäinen, 3 = en osaa sanoa, 4 = melko suuri, 5 = erittäin suuri

Itsetuntemuksen kehittäminen _____	1 2 3 4 5
Oppiminen ja sen ohjaaminen _____	1 2 3 4 5
Opiskelutekniikka ja sen kehittäminen _____	1 2 3 4 5
Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen _____	1 2 3 4 5
Opiskeluohjelman laadinta _____	1 2 3 4 5
Ainevalintojen merkitys jatko-opinnoissa _____	1 2 3 4 5
Jatko-opinnot _____	1 2 3 4 5

Opiskelu ulkomailla_____	1	2	3	4	5
Työelämään tutustuminen_____	1	2	3	4	5
Ammatit ja työelämä_____	1	2	3	4	5
Opintotuki_____	1	2	3	4	5
Muu asia, mikä? _____	1	2	3	4	5

5. Minkälaisissa asioissa haluaisit henkilökohtaista ohjausta?

6. Seuraavassa esitetään joukko väittämiä, jotka liittyvät lukiomme ohjaustoimintaan. Ympyröi numero, joka on lähinnä omaa mielipidettäsi.

1 = täysin eri mieltä , 2 = jokseenkin eri mieltä, 3 = en osaa sanoa , 4 = jokseenkin samaa mieltä,
5 = täysin samaa mieltä

Olen saanut neuvontaa ja ohjausta pulmatilanteissani_____	1	2	3	4	5
Olen tiennyt kenen puoleen kääntyä_____	1	2	3	4	5
Pulmatilanteeni on ratkaistu nopeasti_____	1	2	3	4	5
Opinto-opas on auttanut valintojen tekemisessä_____	1	2	3	4	5
Asioista tiedotetaan selkeästi ja hyvin_____	1	2	3	4	5
Asioista tiedotetaan ajoissa_____	1	2	3	4	5
Neuvonta- ja ohjauspalvelut ovat helposti saatavissa_____	1	2	3	4	5
Opinto-ohjauskurssin tunnit on sijoitettu lukujärjestykseen hyvin_____	1	2	3	4	5
Opon luokkatunnit ovat olleet hyödyllisiä ja mielekkäitä _____	1	2	3	4	5
Ryhmänohjaustuokioita on ollut riittävästi_____	1	2	3	4	5
Ryhmänohjaustuokiot ovat olleet hyödyllisiä ja mielekkäitä_____	1	2	3	4	5
Minua on palveltu hyvin neuvontaa tarvitessani_____	1	2	3	4	5

7. Olet lukio-opiskelujesi aikana saanut ohjausta ja neuvontaa usealta eri taholta. ympyröi seuraavasta, kuinka tyytyväinen olet saamaasi palveluun.

1 =erittäin tyytymätön, 2 = melko tyytymätön, 3 = en osaa sanoa, 4 = melko tyytyväinen,
5 = erittäin tyytyväinen

Ryhmänohjaaja_____	1	2	3	4	5
Aineenopettaja_____	1	2	3	4	5
Rehtori/Koulutusjohtaja_____	1	2	3	4	5
Opinto-ohjaaja_____	1	2	3	4	5
Kouluterveydenhoitaja_____	1	2	3	4	5
Koulukuraattori_____	1	2	3	4	5
Koulusihteeri_____	1	2	3	4	5
Tutor_____	1	2	3	4	5
Muu henkilökunta (vahtimestari, keittiöhenkilök)_____	1	2	3	4	5

8. **Mitä sisältöjä** toivoisit opinto-ohjauksessa käsiteltävän?

9. **Millä tavoin** toivoisit käsiteltävän erilaisia asioita/ kysymyksiä ryhmäkeskusteluissa) (opon tunnit ja ro-tuokiot)

10. Millaisia toiveita sinulla on jatko-opintoihin liittyvästä ohjauksesta?

11. Millaisia kehittämisideoita tai toiveita sinulla on lukion TET-kurssin suhteen?

12. Mitä muita opintojesi ohjaukseen liittyviä toiveita sinulla on?

Kiitokset mielipiteistäsi!

LUONNOS OHJAUSSUUNNITELMAN KEHITTÄMISEN POHJAKSI

OHJAUS ENNEN OPINTOJA	OHJAUS OPINTOJEN ALKUVAIHEESSA	OHJAUS OPINTOJEN AIKANA	OHJAUS OPINTOJEN LOPPUVAIHEESSA
LUKIO-OPISKELUSTA JA OPINNOISTA TIEDOTTAMINEN lukio-oppaat esitteet yläkoulun vanhempainillat vierailut muu tiedottaminen	LUKIO-OPISKELUUN JA –OPINTOIHIN PEREHDYTTÄMINEN koulun käytänteet (opinto-opas) oppiminen (oppimaan oppiminen, opiskelutaidot ja taitojen testaus, oppimistyylit, erityistä tukea tarvitsevien ohjaus, oman opiskelusuunnitelman laadinta)	OPINTO-OHJELMAN SUJUVUUS seuranta muutokset	OPINTOJEN PÄÄTTÄMINEN ohjauskeskustelu HOPS:n tarkentaminen
LUKION OPISKELIJAVALINTA JA OPISKELIJAKSI KUTSUMINEN kirje uusille opiskelijoille yhteystiedot (opiskelijatietolomake)	RYHMÄYTYMINEN ensimmäisen koulupäivän sisältö omaan ryhmään tutustuminen koulun tiloihin tutustuminen	YHTEISÖLLISYYDEN JA RYHMÄHENGEN YLLÄPITÄMINEN ryhmänohjaustuokiot opinto-ohjaajan tunnit teemapäivät, tempaukset	URA- JA ELÄMÄNSUUNNITTELU ohjauskeskustelu koulutusväylät ja –alat vierailut, esittelijät hakuprosessien ohjaus eri vaihtoehdot
TULOKKAIDEN OHJAUKSEN SUUNNITTELU JA ORGANISOINTI tiedonsiirto moniammatillinen yhteistyö	OPINTOJEN SUUNNITTELU opintosuunnitelman tekeminen ohjauskeskustelu ro-haastattelu opintosuunnitelman tarkistaminen ja kirjaaminen	JATKO-OPINTOIHIN OHJAUS ohjauskeskustelu infot jatko-opinnoista vierailut, esittelyt ammatteihin tutustuminen	OPISKELIJAHUOLTO opiskelijahuoltoryhmän työskentely eri asiantuntijatahot mahdollisissa ongelmatilanteissa yhteistyö kodin kanssa
	YHTEISTYÖ OPINTOJEN ALKUVAIHEESSA OPISKELIJAN TUKEMISEKSI tiedonsiirto yläkoulun kanssa yhteistyö ammattiopiston kanssa keskeyttäjät/ koulunvaihtajat opiskelijahuolto yhteistyö kodin kanssa	YO-KIRJOITUKSET perustietoa yo-kirjoituksista ilmoittautumisrutiinit, maksut tentit	